Załącznik do uchwały Nr 52/2290/20
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 30 grudnia 2020 r.

Uzupełnienie do Oceny ex-ante

dla instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Niniejszy dokument został opracowany przez Instytucję Zarządzającą Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 w związku z wybuchem epidemii COVID-19

Uzupełnienie Oceny ex-ante dla instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 zostało opracowane w związku z zaistniałą a wcześniej niemożliwą do przewidzenia sytuację epidemiologiczną w kraju wywołaną epidemią COVID-19 oraz w związku z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 roku (Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa), Dz. U. L 99 oraz Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/558 z dnia 23 kwietnia 2020 roku, Dz. U. L 130.

Niniejsze opracowanie zostało sporządzone przez Biuro ds. Przedsiębiorczości i Instrumentów Finansowych, Wydziału Zarządzania RPO, Departamentu Funduszy Europejskich.

Spis treści

Wstęp

1. Ustawodawstwo wprowadzone w celu łagodzenia skutków epidemii COVID-19 ……..6

2. Gospodarka w czasach epidemii COVID-19 ……..9

3. Wsparcie w ramach innych programów ……14

4. Potrzeby MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego w związku z epidemią COVID-19 ……16

5. Finansowanie kapitału obrotowego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego ……19

6. Proponowana zmiana treści strategii Inwestycyjnej dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 ……20

Wstęp

I. Dnia 11 marca 2020 roku Światowa Organizacja Zdrowia oficjalnie ogłosiła wybuch COVID-19 globalną pandemią. Jest to poważny stan zagrożenia zdrowia publicznego dla obywateli, społeczeństw i gospodarek. Powoduje to poważne obciążenie krajowych systemów opieki zdrowotnej, zakłócając globalne łańcuchy dostaw, powodując niestabilność rynków finansowych, wywołując szoki popytu konsumpcyjnego i wywołując negatywne skutki w różnych sektorach. Zagraża to pracy ludzi, ich dochodom i działalności firmy. Wywołał poważny szok gospodarczy, który już ma poważne reperkusje w Unii Europejskiej. W dniu 13 marca 2020 roku Komisja przyjęła Komunikat[1] wzywający do skoordynowanej reakcji gospodarczej na kryzys, z udziałem wszystkich podmiotów na szczeblu krajowym i unijnym.

II. Rozporządzeniem z dnia 13 marca 2020 roku Minister Zdrowia wprowadził na obszarze Rzeczpospolitej Polskiej z dniem 14 marca 2020 roku stan zagrożenia epidemicznego[2], a od dnia 20 marca 2020 roku rozporządzeniem z dnia 20 marca 2020 roku stan epidemii[3]. Takie rozwiązania prawne determinowały wprowadzenie szeregu ograniczeń w gromadzeniu i przemieszczaniu się ludności, handlu i korzystaniu z usług, w celu maksymalnego ograniczenia rozprzestrzeniania się COVID-19 (tzw. „koronawirus"). Dodatkowo konsekwencją drugiej fali zachorowań na wirusa SARS-Cov-2 w Polsce jest wprowadzenie od 17 i 24 października br., 7 i 28 listopada br. oraz 28 grudnia br. ograniczeń sanitarno-epidemiologicznych, w tym związanych z obostrzeniami dla prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa.

III. Pandemia COVID-19 spowodowała bezprecedensowy, na przestrzeni ostatnich dekad, kryzys zdrowotny, który w sposób bezpośredni przekłada się na załamanie w światowej gospodarce. Wyjątkowość tej sytuacji wynika ze skali wpływu, jakie ograniczenia w kontaktach międzyludzkich mają na działalność gospodarczą oraz faktu, że dotyka ona jednocześnie wszystkie kraje na świecie.

IV. Działania na rzecz ochrony zdrowia, polegające na ograniczeniach w kontaktach międzyludzkich, spowodowały bardzo silny, negatywny szok popytowy – i w mniejszym stopniu – podażowy, który oddziałuje na całą gospodarkę. Popyt na usługi w niektórych branżach został drastycznie ograniczony przekładając się na załamanie przychodów części przedsiębiorstw. Wraz ze spadkiem dochodów gospodarstw domowych, związanym z wstrzymaniem aktywności w znacznej części gospodarki, osłabia się popyt na pozostałe kategorie towarów i usług, a w konsekwencji pogarsza sytuację finansową firm.

V. Na skalę kryzysu gospodarczego wpływa także oczekiwany czas trwania pandemii i niepewność co do jej oddziaływania na gospodarkę. Wraz z wydłużeniem się czasu trwania pandemii pojawią się dodatkowe, negatywne zjawiska przyczyniające się do przerodzenia się niedoborów płynności w niektórych branżach w problem ich wypłacalności. Niepewność dotycząca perspektyw rozwoju

[1] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Eurogrupy, Skoordynowana reakcja gospodarcza na epidemię COVID-19 COM(2020) 112 final

[2] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego Dz.U. 2020 poz. 433

[3] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii Dz.U. 2020 poz. 491

sytuacji gospodarczej powoduje wstrzymanie się z inwestycjami i zmniejszanie zatrudnienia w przedsiębiorstwach, odłożenie w czasie lub rezygnację z zakupu szeregu dóbr.

VI. W związku z zaistniałą sytuacją epidemiczną w kraju, która spowodowała wyjątkowe okoliczności wymagające pilnego wprowadzenia szczególnych środków i rozwiązań na rzecz zabezpieczenia płynności w przedsiębiorstwach, w szczególności MŚP, oraz utrzymania miejsc pracy, instytucje mające wpływ na politykę społeczno-gospodarczą w Polsce podjęły działania mające na celu ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków gospodarczych epidemii koronawirusa.

VII. Na poziomie Unii Europejskiej w ramach Tymczasowych ram prawnych dotyczących środków pomocy państwa w celu wspierania gospodarki w obecnym okresie wybuchu COVID-19 przyjęto, że instrumenty finansowe mogą także zapewniać wsparcie w formie instrumentów poprawiających płynność finansową przedsiębiorstw i finansować wydatki obrotowe MŚP, jako środek tymczasowy w celu zapewnienia skutecznego reagowania na kryzys w dziedzinie zdrowia publicznego.

VIII. Podejmowane przez władze publiczne działania prewencyjne, minimalizujące rozprzestrzenianie się COVID-19, obejmują m.in. kwarantannę osób mających kontakt z zakażonymi, zamykanie placówek lub czasowe ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej czy też odwoływanie wydarzeń i imprez masowych. To z kolei prowadzi do wstrzymania produkcji i świadczenia usług, a w efekcie do trudności finansowych poszczególnych przedsiębiorstw. Ekonomiczne skutki rozprzestrzeniania się COVID-19 występują nie tylko u przedsiębiorców, których zakład pracy został zamknięty w związku z przypadkami zakażenia pracowników czy objęcia ich kwarantanną. Dotyczą ona również przedsiębiorstw eksportujących albo importujących towary do/z regionów świata, gdzie występują utrudnienia w handlu spowodowane rozprzestrzenianiem się COVID-19. W związku z powyższym zaistniała potrzeba wprowadzenia szczególnych rozwiązań mających na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom gospodarczym tej sytuacji. Konieczne stało się opracowanie pakietu osłonowego dla firm, zapobiegającego zwłaszcza utracie płynności w ramach prowadzenie przez nie działalności.

IX. Niniejsza ocena została przeprowadzona ad hoc i stanowi uzupełnienie do przeprowadzonej w 2016 roku „Aktualizacji ewaluacji ex-ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020, wraz ze świadczeniem usług doradczych". Została ona opracowana w celu zaproponowania nowych oraz modyfikacji istniejących instrumentów finansowych, tak aby w miarę posiadanych zasobów jak najlepiej odpowiedzieć na nagłe potrzeby przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego, którzy ucierpieli w związku z epidemią COVID-19.

X. Niniejsze uzupełnienie przeprowadzono w oparciu o dostępne informacje w związku z sytuacją epidemiczną, które stanowią kluczowe elementy uzasadniające nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku i sytuacją kryzysową COVID-19. Proponowane w ocenie rozwiązania oparte zostały na doświadczeniu we wdrażaniu instrumentów finansowych w województwie kujawsko-pomorskim, diagnozie problemu, w tym przede wszystkim w zakresie oceny zapotrzebowania na finansowanie oraz alokacji na poszczególne działania.

XI. Realizacja niniejszego uzupełnienia Oceny ex-ante dla instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 miała miejsce od kwietnia 2020 roku.

W związku z dynamicznie rozwijającą się sytuacją epidemiologiczną badanie zostało zakończone w 22 grudnia 2020 roku.

1. Ustawodawstwo wprowadzone w celu łagodzenia skutków epidemii COVID-19

I. Komisja Europejska (WE) zaproponowała, a współprawodawcy europejscy zatwierdzili zmiany do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów w celu szybkiego uruchomienia Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) w odpowiedzi na kryzys zdrowotny i gospodarczy w związku z COVID-19.

Pierwsze rozporządzenie zmieniające (UE) 2020/460[4] weszło w życie 1 kwietnia 2020 roku w ramach Inicjatywy inwestycyjnej w odpowiedzi na koronawirusa - Coronavirus Response Investment Initiative (tzw. CRII), a następnie druga poprawka, Rozporządzenie (UE) 2020/558[5] które weszło w życie 24 kwietnia 2020 roku. Rozwiązania zaproponowane przez Komisję Europejską mają na celu m.in. zapewnienie ciągłego dostarczania niedrogich środków finansowych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, przedsiębiorstwom z sektora MŚP najbardziej dotkniętych kryzysem, a przede wszystkim potrzebującym instrumentów w zakresie płynności i kapitału obrotowego, aby móc dalej funkcjonować / działać.

II. W dniu 19 marca 2020 roku Komisja Europejska przyjęła Tymczasowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID-19[6] – określające dodatkowe, tymczasowe środki pomocy publicznej, które będą mogły zostać zatwierdzone przez Komisję w bardzo krótkim czasie po ich notyfikowaniu przez państwo członkowskie. Tymczasowe ramy prawne pomocy publicznej mają stworzyć państwom członkowskim możliwość zapewnienia działającym w nich przedsiębiorstwom, zwłaszcza MŚP, wystarczającej płynności i dostępu do finansowania, aby mogły one poradzić sobie z obecną sytuacją i utrzymać swoją działalność gospodarczą w trakcie i po zakończeniu epidemii COVID-19.

Tymczasowe ramy prawne określają warunki, na jakich pomoc publiczna przyznawana w celu wsparcia gospodarki w związku z pandemią COVID-19, może zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE – przepisu, który dopuszcza możliwość udzielania pomocy mającej na celu „zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego". W tym kontekście Komisja stwierdziła, że biorąc pod uwagę fakt, że epidemia dotyka wszystkie państwa UE, a wprowadzane przez nie środki, mające na celu ograniczenie jej

[4] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013 oraz (UE) nr 508/2014 w odniesieniu do szczególnych środków w celu uruchomienia inwestycji w systemach ochrony zdrowia państw członkowskich oraz w innych sektorach ich gospodarek w odpowiedzi na epidemię COVID-19 (Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa – Coronavirus Response Investment Initiative, tzw. CRII), Dz. U. L 99

[5] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/558 z dnia 23 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1301/2013 i (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do szczególnych środków zapewniających wyjątkową elastyczność na potrzeby wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w odpowiedzi na epidemię COVID-19 (tzw. CRII Plus) Dz. U. L 130

[6] Tymczasowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID-19. Komunikat Komisji Europejskiej, C 091I, 20 marca 2020.

rozprzestrzeniania się, negatywnie wpływają na sytuację przedsiębiorstw - pomoc państwa jest uzasadniona i może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE przez określony czas, w celu zaradzenia niedoborom płynności oraz zagwarantowania, że zakłócenia spowodowane epidemią nie zagrożą ich rentowności, w szczególności jeśli chodzi o MŚP. Państwa członkowskie zgłaszające określone środki pomocowe na podstawie tymczasowych ram będą musiały wykazać, że środki te są konieczne, odpowiednie i proporcjonalne, aby zaradzić poważnym zaburzeniom w gospodarce danego państwa członkowskiego oraz że spełnione są wszystkie warunki udzielania pomocy określone w tymczasowych ramach.

Na podstawie przyjętych Tymczasowych ram środków pomocy państwa Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej notyfikowało w Komisji Europejskiej szereg programów pomocowych, jak np.:

- Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z **14 kwietnia 2020 r.** w sprawie udzielania pomocy z instrumentów finansowych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 w celu wspierania polskiej gospodarki w związku z wystąpieniem pandemii COVID-19;

- Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia **26 maja 2020r.** w sprawie udzielania pomocy w uproszczonej formie wsparcia zwrotnego ze środków instrumentów inżynierii finansowej podlegających ponownemu wykorzystaniu oraz instrumentów finansowych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 w celu wspierania polskiej gospodarki w związku z wystąpieniem pandemii COVID-19.

Jednocześnie umożliwiono wspieranie przedsiębiorstw, które znalazły się w trudnej sytuacji w związku z pandemią COVID-19 również pomocy de minimis, o której mowa w Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis oraz Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis w ramach regionalnych programów operacyjnych na lata 2014–2020 (Dz.U. 2015 poz. 488 z późn. zm.). Zmiana wprowadzona na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/558 z dnia 23 kwietnia 2020 r. zmieniającego rozporządzenia (UE) nr 1301/2013 i (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do szczególnych środków zapewniających wyjątkową elastyczność na potrzeby wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w odpowiedzi na epidemię COVID-19.

III. Mając świadomość zagrożeń jakie stwarza pandemia wywołana koronawirusem SARS-CoV-2, zarówno dla Państwa, obywateli, poszczególnych sektorów gospodarki, jak również dla funkcjonowania przedsiębiorstw, w dniu 31 marca 2020 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił ustawę o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywoływanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw[7]. Regulacje wprowadzone powyższą ustawą zostały następnie rozszerzone wprowadzeniem: drugiego pakietu działań pomocowych (2.0) ustawą z dnia 16 kwietnia 2020 roku o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2[8] oraz wprowadzeniem aż sześciu pakietów pomocowych w ustawie z dnia 14 maja 2020 roku o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań

[7] Dz. U. poz. 1842 z późn. zm.
[8] Dz. U. poz. 695

osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2[9]. Powyższymi regulacjami prawnymi Rząd Rzeczypospolitej Polskiej wprowadził m.in. pakiet działań osłonowych kierowany do przedsiębiorstw, nazwany Tarczą antykryzysową, zawierający instrumenty, które mają amortyzować i zmniejszyć negatywny wpływ pandemii koronawirusa na gospodarkę.

Filary Tarczy antykryzysowej:

- ochrona miejsc pracy i bezpieczeństwo pracowników;

- finansowanie przedsiębiorców;

- ochrona zdrowia;

- wzmocnienie systemu finansowego;

- inwestycje publiczne.

Jednym z głównych elementów Tarczy antykryzysowej są rozwiązania osłonowe dla pracodawców i pracowników, które mają pozwolić firmom przetrwać na rynku i ochronić istniejące miejsca pracy. Mają one pozwolić na obniżenie kosztów pracy i umożliwić kontynuowanie działalności gospodarczej mimo trudności wywołanych pandemią COVID-19. Tarcza zawiera szereg ważnych rozwiązań wsparcia finansowego dla firm, dopłat do miejsc pracy, zwolnień ze składek na ubezpieczenia społeczne, świadczeń postojowych, zwolnienia z opłat, wsparcia finansowego dla mikro i małych przedsiębiorstw (do 5 tys. zł) czy odsunięcia wielu obowiązków administracyjnych. Tarcza to zestaw kilku projektów ustaw przygotowanych m.in. przez resort rozwoju, finansów i Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Według resortu rozwoju jej wartość to co najmniej 10 % polskiego PKB.

Wsparcie jest uzupełniane m.in. o produkty oferowane w ramach unijnych programów operacyjnych. Na poziomie krajowym m.in. w ramach Tarczy Finansowej Polskiego Funduszu Rozwoju dla MŚP (subwencje na finansowanie kosztów obrotowych), pożyczki w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, działań Agencji Rozwoju Przemysłu (wsparcie działań restrekturyzacyjnych i spłat leasingów) czy dotacji na założenie działalności gospodarczej.

Negatywne skutki pandemii COVID-19 odczuło większość przedsiębiorców, także tych, którzy są Beneficjentami Funduszy Europejskich. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej jako uzupełnienie do Tarczy Antykryzysowej przygotowało – Funduszowy Pakiet Antywirusowy. Jednym z elementów pakietu jest wprowadzona w życie z dniem 18 kwietnia 2020 roku ustawa z dnia 3 kwietnia 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 roku[10] – tzw. Specustawa funduszowa, która ma zapewnić płynną realizację i rozliczanie projektów, dając instytucjom uczestniczącym w systemie wdrażania środków europejskich podstawę prawną dla elastycznego podejścia, niezbędnego w obliczu szczególnych okoliczności, w jakich znaleźli się aplikujący o wsparcie wnioskodawcy i beneficjenci programów, którzy wsparcie już uzyskali. Przewidziane w specustawie funduszowej szczególne rozwiązania, stanowiące odstępstwa i wyjątki od standardowych zasad wdrażania, realizacji i rozliczania programów operacyjnych, obowiązują od 1 lutego 2020 roku do 31 grudnia 2023 roku. W ustawie znalazły się ponadto przepisy umożliwiające przeznaczanie

[9] Dz. U. poz. 875
[10] Dz. U. 2020, poz. 694 z późn. zm.

środków z programów operacyjnych na działania służące przeciwdziałaniu negatywnym skutkom COVID-19, w tym na rzecz instrumentów finansowych adresowanych do dotkniętych tymi skutkami przedsiębiorców.

2. Gospodarka w czasach epidemii COVID-19

Jak zostało to określone w Biuletynie Nr 84(2016), z dnia 20 kwietnia 2020 roku Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych[11] pandemia COVID-19 i działania podejmowane w celu jej stłumienia doprowadzą do załamania światowej gospodarki. W krótkim okresie ograniczenie produkcji i konsumpcji w państwach najbardziej dotkniętych pandemią spowoduje światową recesję. Ponadto, w związku z pandemią COVID-19 wiele rządów wprowadziło radykalne ograniczenia aktywności społecznej i gospodarczej oraz bariery w podróżowaniu. Restrykcje dotknęły około połowy ludności świata i odbijają się negatywnie na światowej gospodarce. Spadła konsumpcja (z wyjątkiem np. zakupów żywności), na czym najbardziej ucierpiał sektor usług, w tym branże takie jak turystyka, transport i gastronomia. Ponadto nieobecność pracowników w fabrykach spowodowała zaburzenia w funkcjonowaniu globalnych łańcuchów wartości (global value chains– GVC, czyli rozrzucenia procesu produkcji w wielu miejscach na świecie, zarówno w ramach jednej firmy, jak i wielu poddostawców), utrudniając utrzymanie produkcji nawet tam, gdzie jeszcze nie obowiązywały restrykcje. Tym samym kryzys spowodowany pandemią ma charakter zarówno popytowy, jak i podażowy. To utrudnia jego zażegnanie i jednocześnie zwiększa jego skalę. Przedłużający się stan pandemii doprowadzi do recesji m.in. w USA i strefie euro, a także w całej światowej gospodarce –wg Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) w 2020 roku globalny PKB, zamiast wzrosnąć o przewidywane wcześniej 3,3%, może spaść o 3%. Wyhamuje również wzrost PKB na rynkach wschodzących, w tym w Chinach (wg MFW do 1,2%, najmniej od lat 70. XX w.). W przypadku osłabnięcia pandemii w drugiej połowie roku i skuteczności działań mających ograniczać jej negatywne efekty MFW przewiduje odbicie światowego wzrostu o 5,8% w 2021 roku.

Pandemia COVID-19 oznacza poważny wstrząs dla gospodarki światowej i unijnej, a jej skutki społeczno-ekonomiczne będą bardzo dotkliwe. Mimo szybkiej i kompleksowej reakcji w zakresie polityki na poziomie unijnym i krajowym gospodarka UE odnotuje w tym roku recesję na historyczną skalę. Prognoza gospodarcza z wiosny 2020 roku[12] zakłada, że gospodarka w strefie euro skurczy się o rekordowe 7¾ %. w 2020 roku, natomiast w 2021 roku wzrośnie o 6¼ %. Prognozy zakładają skurczenie się gospodarki UE o 7½ %. w 2020 roku, a w 2021 roku wzrost o około 6 %. Prognozy wzrostu dla UE i strefy euro skorygowano w dół o około 9 punktów procentowych w porównaniu z prognozą gospodarczą z jesieni 2019 roku.

Gospodarka UE przeżywa symetryczny wstrząs w tym sensie, że pandemia dotknęła wszystkie państwa członkowskie, ale zarówno spadek produkcji w 2020 roku (z -4¼ % w Polsce do -9¾ % w Grecji), jak i potencjał ożywienia gospodarczego w 2021 roku będą znacząco się różnić. Ożywienie koniunktury w poszczególnych państwach członkowskich będzie zależeć nie tylko od rozwoju pandemii w tych państwach, ale również od struktury ich gospodarek, zdolności reagowania i tworzenia polityki o stabilizującym wpływie. Z uwagi na współzależność gospodarek w UE dynamika takiego ożywienia w danym państwie członkowskim wpłynie także na zdolność ożywienia w pozostałych państwach członkowskich.

Valdis Dombrovskis, wiceprzewodniczący wykonawczy do spraw gospodarki służącej ludziom, powiedział: *„Na obecnym etapie możemy jedynie ostrożnie oszacować skalę i wagę wstrząsu gospodarczego wywołanego przez koronawirusa. Wprawdzie bezpośrednie skutki uboczne będą*

[11] https://www.pism.pl/file/7c1db3e4-ac8e-4c61-9599-dbe30224f6ed
[12] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip125_en.pdf

o wiele bardziej dotkliwe dla gospodarki światowej niż podczas kryzysu finansowego, siła oddziaływania tego wstrząsu będzie zależeć od rozwoju pandemii, naszej zdolności wznowienia działalności gospodarczej w bezpieczny sposób i ożywienia gospodarki. Mamy do czynienia ze wstrząsem symetrycznym, to znaczy wszystkie kraje UE go odczuwają i wszystkie przeżyją recesję w tym roku. UE i kraje unijne uzgodniły już środki nadzwyczajne mające złagodzić siłę tego wstrząsu. Nasza wspólna zdolność ożywienia gospodarki zależeć będzie od zdecydowanych i skoordynowanych działań na poziomie unijnym i krajowym. Razem jesteśmy silniejsi."

Paolo Gentiloni, komisarz ds. gospodarki, stwierdził: *„Wstrząs gospodarczy, jaki Europa obecnie przeżywa, jest największym wstrząsem od czasów wielkiego kryzysu. Zarówno skala recesji, jak i siła ożywienia gospodarczego będą się różnić i zależeć od tempa znoszenia obostrzeń, znaczenia usług takich jak turystyka dla każdej gospodarki i zasobów finansowych poszczególnych państw. Różnice te zagrażają jednolitemu rynkowi i strefie euro. Niemniej jednak można to zagrożenie złagodzić, podejmując zdecydowane i wspólne działania na poziomie Europy. Musimy stawić czoła temu wyzwaniu"*.

Pandemia COVID-19 bardzo negatywnie odbija się na wydatkach konsumentów, produkcji przemysłowej, inwestycjach, handlu, przepływach kapitału i łańcuchach dostaw. Zakładane stopniowe łagodzenie środków ograniczających rozprzestrzenianie powinno przygotować grunt pod ożywienie koniunktury. Prognozuje się jednak, że gospodarka UE nie zdoła do końca 2021 roku w pełni odrobić tegorocznych strat. Inwestycje prowadzone będą na ograniczoną skalę, a rynek pracy nie odbuduje się całkowicie do rozmiarów sprzed pandemii.

Stała skuteczność krajowych i unijnych środków politycznych wprowadzanych w reakcji na kryzys odgrywać będzie ogromną rolę w ograniczaniu strat gospodarczych i sprzyjaniu szybkiemu i trwałemu ożywieniu, aby wprowadzić gospodarkę na ścieżkę zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Centrum Monitoringu Sytuacji Gospodarczej (CMSG) w pierwszej połowie kwietnia 2020 roku przeprowadziło badanie ankietowe dotyczące sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw w czasach koronawirusa – badanie CMSG[13]. Badanie przeprowadzono w dniach 9-17 kwietnia 2020 roku metodą CAWI. N=500 (w tym kompletnych ankiet N'=447). Kwestionariusz rozesłano do firm członkowskich i współpracujących z organizacjami zrzeszonymi i współpracującymi z Radą Przedsiębiorczości. Respondenci ocenili kondycję swoich firm w skali od 0 do 10 na 3,6. Łącznie negatywne oceny sformułowało 55,2 % (oceny od 0 do 4). Z tego aż 16,4 % firm ocenia kondycję swojej firmy bardzo źle (0). Ale są również pozytywne oceny, łącznie to 18,9 % (oceny w przedziale od 6 do 10). Jedynie (lub aż) 1,1 % dało najwyższą ocenę (10, bardzo dobrze). Są więc branże i firmy, które w obecnej sytuacji radzą sobie całkiem dobrze, ale te firmy są w mniejszości.

Najczęściej wskazywaną przyczyną złej sytuacji firm jest spadek popytu, dopiero na drugim miejscu jest zamknięcie gospodarki. Na trzecim miejscu są zatory płatnicze, co wskazuje, jak ważnym problemem jest płynność firm.

[13] https://pracodawcyrp.pl/upload/files/2020/04/2020-04-21-cmsg-badanie-polski-biznes-kwiecien-i-polowa-info-pras.pdf

Ponad 3/4 firm ma bufory płynnościowe tylko co najwyżej na 3 miesiące, przy czym połowa z nich (tj. 38,3 % ogółu) nie przetrwa miesiąca. Ok. 10 % już utraciła płynność, 7 % przetrwa 2 tygodnie, a 21,1 % maksymalnie miesiąc. Ok. 8 % ma bufory na więcej niż pół roku.

Wykres 1.: Płynność finansowa

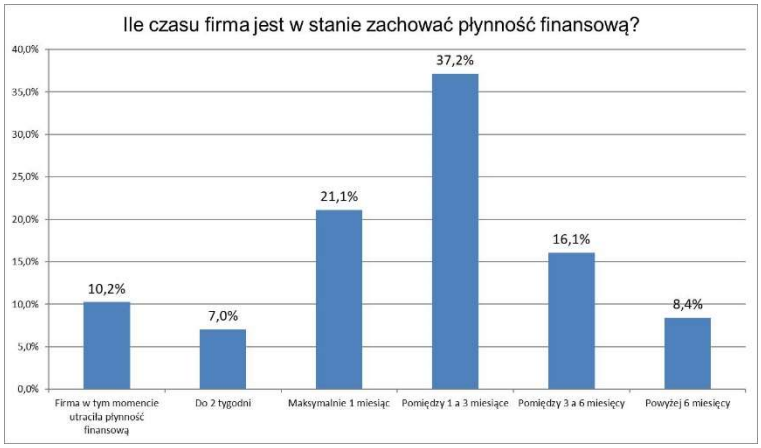

Źródło: Sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw w czasach koronawirusa – badanie CMSG

Im mniejsza firma, tym większe problemy z płynnością. Wśród dużych firm ok. 59 % deklaruje bufory na ponad 3 miesiące. W przypadku samozatrudnionych i mikro firm jest to tylko ok. 15 %
W przypadku samozatrudnionych 27 % już utraciło płynność, a ok. 12 % nie przetrwa miesiąca.
46 % deklaruje, że może przetrwać od 1 do 3 miesięcy.

Najmniejsze bufory płynnościowe mają firmy z branży usług dla ludności, tj. kosmetyczne i fryzjerskie. Te firmy w planie otwierania gospodarki są na końcu, ale należy zakładać, że te firmy tak długo nie przetrwają. Podobnie jest z turystyką i gastronomią.

Samozatrudnieni i mikro firmy gorzej oceniają kondycję swojej firmy, odpowiednio 2,9 i 3,4.
W dużych firmach (zatrudniających powyżej 250 osób) średnia ocen jest nawet po stronie pozytywnej (5,3). Najsłabsze oceny zanotowano w samozatrudnieniu, mikro firmach i małych firmach.

Wykres 2: Kondycja firmy – ważona ocena

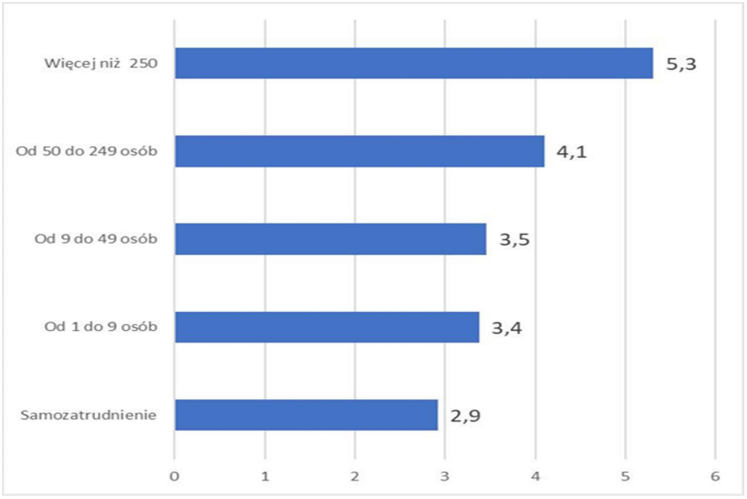

Źródło: Sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw w czasach koronawirusa – badanie CMSG

Dnia 10 czerwca 2020 roku Główny Urząd Statystyczny opublikował Informację Sygnalną pn. „Wpływ epidemii COVID-19 na wybrane elementy rynku pracy w Polsce w I kwartale 2020 roku”[14]. Badanie popytu na pracę realizowane zostało metodą reprezentacyjną z częstotliwością kwartalną. Obejmowało ono podmioty gospodarki narodowej i ich jednostki lokalne[15] zatrudniające przynajmniej 1 osobę, zgodnie z zakresem podmiotowym badania. W końcu I kwartału 2020 roku liczba pracujących była o 3,6% niższa niż w końcu IV kwartału 2019 roku. Analiza liczby pracujących w dłuższym okresie wskazuje, że taka sytuacja jest nietypowa. Od 2012 roku bowiem liczba pracujących w I kwartale była wyższa niż w IV kwartale roku poprzedniego. W latach 2017 i 2018 roku wzrost liczby pracujących w I kwartale względem stanu na koniec IV kwartału poprzedniego roku sięgał 4-6%. W kolejnych kwartałach następowała zmiana liczby pracujących, nie większa niż 2% stanu z końca kwartału poprzedniego. Stąd sytuacja obserwowana w bieżącym kwartale jest nietypowa wobec tendencji obserwowanych w drugiej dekadzie XXI wieku. Mogło na to wpłynąć wiele przyczyn, w tym rozprzestrzenianie się COVID-19.

W opublikowanej informacji wskazano, iż w I kwartale 2020 roku zlikwidowano 119,9 tys. miejsc pracy. Z informacji przekazanych przez badane jednostki wynika, że w tej liczbie niemal ¼ miejsc pracy (24,4%) zostało zlikwidowanych w związku z sytuacją epidemiczną. Zlikwidowane miejsca pracy w związku z rozprzestrzenianiem się COVID-19 dotyczyły niemal wyłącznie sektora prywatnego. Likwidacja miejsc pracy miała miejsce we wszystkich klasach wielkości jednostek. Związek tych likwidacji z sytuacją epidemiczną był najmniejszy w jednostkach, w których pracowało 50 osób i więcej – wskazano na niego w odniesieniu do co 5 zlikwidowanego miejsca pracy. W ogólnej liczbie zlikwidowanych miejsc w związku z sytuacją epidemiczną zdecydowana większość takich miejsc (ponad 80%) wskazana była przez jednostki, w których pracowało do 50 osób. Biorąc pod uwagę rodzaj działalności według PKD stwierdzono, że liczba miejsc pracy zlikwidowanych z powodu sytuacji epidemicznej w poszczególnych sekcjach była najczęściej proporcjonalna do liczby miejsc pracy zlikwidowanych ogółem (bez względu na przyczynę). Jaki przykład wskazano miejsca pracy zlikwidowane w sekcji Przetwórstwo przemysłowe, stanowiły ok. 15% miejsc pracy zlikwidowanych w całej gospodarce, natomiast miejsca pracy zlikwidowane w tej sekcji w związku z sytuacją epidemiczną ok. 12% ogółu miejsc pracy zlikwidowanych z tego powodu. W przypadku sekcji Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi udział miejsc pracy zlikwidowanych w związku z sytuacją epidemiczną był większy niż udział miejsc pracy zlikwidowanych w tej sekcji ogółem. Największy udział w ogólnej liczbie miejsc pracy zlikwidowanych w związku z COVID-19 miała sekcja Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Jak wynika również z Komunikatu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w maju 2020 roku[16] przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim w maju 2020 roku ukształtowało się na poziomie 254,1 tys.

[14] https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/popyt-na-prace/wplyw-epidemii-covid-19-na-wybrane-elementy-rynku-pracy-w-polsce-w-pierwszym-kwartale-2020-roku,4,1.html

[15] W badaniu jednostkami sprawozdawczymi są podmioty gospodarki narodowej lub ich jednostki lokalne.

[16] Urząd Statystyczny w Bydgoszczy https://bydgoszcz.stat.gov.pl/opracowania-biezace/komunikaty-i-biuletyny/inne-opracowania/komunikat-o-sytuacji-spoleczno-gospodarczej-wojewodztwa-kujawsko-pomorskiego-maj-2020-r-,2,89.html

osób, tj. o 5,5% niższym niż przed rokiem (wobec wzrostu o 3,3% w maju 2019 roku). Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 8,6% i była o 0,5 p. proc. wyższa niż przed rokiem.
W maju 2020 roku największy spadek przeciętnego zatrudnienia w skali roku odnotowano w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (o 17,7%). Ponadto, spadek większy niż przeciętny w województwie zanotowano w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 13,1%). Przeciętne zatrudnienie najbardziej zwiększyło się w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 3,7%). W odniesieniu do kwietnia 2020 roku przeciętne zatrudnienie zmniejszyło się o 0,9%, w tym najbardziej w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (o 6,9%). W okresie styczeń – maj 2020 roku przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 260,6 tys. osób i było o 3,2% niższe niż w analogicznym okresie 2019 roku (przed rokiem wyższe o 3,4%). Na tle pozostałych województw w maju 2020 roku województwo kujawsko-pomorskie pod względem przeciętnej liczby zatrudnionych osób zajęło 8 lokatę w kraju. W końcu maja 2020 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła 71,4 tys. osób i była o 4,5 tys. osób większa niż w maju 2019 roku (o 6,8%) oraz o 3,0 tys. osób większa (o 4,4%) niż w kwietniu 2020 roku. Kobiety stanowiły 58,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (przed rokiem 61,3%).

3. Wsparcie w ramach innych programów

I. Bank Gospodarstwa Krajowego uruchomił nowy produkt finansowy - pożyczkę płynnościową ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, którą można przeznaczyć na pokrycie bieżących potrzeb finansowych przedsiębiorstwa m.in. wypłatę wynagrodzeń pracowników, spłatę zobowiązań krótkoterminowych (faktur od dostawców produktów, usług od zewnętrznych kontrahentów itp.), wydatki inwestycyjne (opcjonalnie).
Pożyczka jest połączona z dotacją, co oznacza, że przedsiębiorca będzie musiał zwrócić jedynie pożyczony kapitał, bez odsetek oraz dodatkowych kosztów – brak opłat i prowizji. Ponadto, przedsiębiorca może zapłacić pierwszą ratę dopiero po pół roku od zaciągnięcia zobowiązania, raz w roku przez dwa pierwsze lata spłaty pożyczki przedsiębiorca będzie mógł skorzystać z dwumiesięcznych wakacji kredytowych.
Wysokość maksymalna pożyczki wynosi 15 mln zł i ustalana jest indywidualnie jako dwukrotność rocznego zestawienia płac za 2019 rok lub za ostatni rok, za który dostępne są dane (w przypadku firm działających krócej, pod uwagę brana jest prognozowana wysokość płac), albo 25 proc. wartości całkowitego obrotu w 2019 roku. W uzasadnionych przypadkach wysokość pożyczki może zostać zwiększona do kwoty, która zapewni płynność finansową przedsiębiorcy na kolejne 18 miesięcy. Pieniądze z pożyczki mogą w całości sfinansować np. wynagrodzenia pracowników, raty leasingowe, opłaty za towar i paliwo. Przedsiębiorca może również pokryć zaległe zobowiązania wymagalne i nieopłacone na dzień 1 lutego 2020 r. Na wydatkowanie pożyczki przedsiębiorstwo ma 30 dni, zaś na przedstawienie zestawienia poniesionych wydatków już znacznie więcej, bo aż 6 miesięcy. Okres spłaty pożyczki wynosi do 6 lat.

II. Europejski Bank Inwestycyjny stworzył fundusz gwarancyjny wspierający różne rodzaje operacji Grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego m.in. instrumenty gwarancyjne dla banków komercyjnych i krajowych banków prorozwojowych, gwarancje dla krajowych programów gwarancyjnych, kontrgwarancje dla krajowych banków prorozwojowych, wsparcie dla MŚP i spółek o średniej kapitalizacji finansowane przez fundusze venture capital, nabywanie papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami od banków, tak aby mogły udzielać MŚP więcej nowych kredytów, finansowanie venture debt dla dynamicznie rozwijających się przedsiębiorstw, w tym spółek z sektora farmaceutycznego. Fundusz gwarancyjny ma na celu przede wszystkim wspieranie beneficjentów końcowych z sektora prywatnego w państwach członkowskich UE, którzy są obciążeni dużym ryzykiem, ale dobrze rokują w długim okresie i w przypadku braku pandemii COVID -19 spełnialiby kryteria kredytodawcy lub innego pośrednika finansowego dotyczące finansowania komercyjnego. Większość finansowania jest przyznawana poprzez pośredników finansowych we wszystkich państwach UE, czyli banki komercyjne lub krajowe banki prorozwojowe. Firmy mogą składać wnioski w bankach i u pośredników uczestniczących w programie. EBI współpracuje z szeroką gamą pośredników finansowych, którzy oferują produkty skierowane do małych i średnich projektów[17].

III. Europejski Fundusz Inwestycyjny, będący częścią Grupy Europejskiego Banku Inwestycyjnego, ogłosił nowe warunki instrumentów gwarancyjnych - COSME (Loan Guarantee Facility) oraz Horyzont 2020 (InnovFin SME Guarantee), stanowiące reakcję na zwiększone zapotrzebowanie europejskich

[17] Wskazany poniżej link zawiera listę pośredników finansowych w Polsce a także informacje o oferowanych przez nich produktach: https://www.eif.org/what_we_do/c ovid-19-response/index.

przedsiębiorców na finansowanie zwrotne. Zmiany obejmują m.in. uruchomienie specjalnych, ograniczonych czasowo kopert gwarancyjnych „COVID-19", które dzięki bardziej atrakcyjnym parametrom poprawią dostęp europejskich przedsiębiorców do finansowania obrotowego oraz modyfikacje podstawowych parametrów instrumentów gwarancyjnych, umożliwiające pośrednikom finansowym proponowanie bardziej elastycznych warunków finansowania.

IV. W ramach programu ramowego KE na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw COSME[18] wprowadzono instrument „COSME COVID-19", z gwarancją obejmującą finansowanie udzielane od 6 kwietnia do 31 grudnia 2020 roku, o następujących parametrach: zabezpieczenie gwarancją do 80% (wobec dotychczasowych 50%). Gwarancja obejmuje finansowanie o charakterze obrotowym, udziela przedsiębiorcom z sektora MŚP (w tym w formie pożyczek podporządkowanych, mezzainowych, leasingu zwrotnego bądź gwarancji bankowych), maksymalny poziom cap rate (ograniczenie odpowiedzialności EFI z tytułu wypłat gwarancji, w zależności od oczekiwanych strat na portfelu) został podniesiony do 25% (wobec dotychczasowych 20%). Minimalny poziom ryzyka ponoszonego przez pośrednika finansowego został obniżony do 10% (dotychczas 20%), Maksymalna wartość pożyczki objętej gwarancją to równowartość 150 tys. EUR, minimalny okres spłaty to 12 miesięcy, a okres obowiązywania gwarancji to maksymalnie 10 lat. Gwarancja obejmuje tylko nowe transakcje, zawarte w okresie od 6 kwietnia do 31 grudnia2020 r.

V. W ramach programu Horyzont 2020[19] wprowadzono instrument „InnovFinSMEG COVID-19", z gwarancją obejmującą finansowanie udzielane od 6 kwietnia 2020 roku do 31 marca 2021 roku, o następujących parametrach:
- zabezpieczenie gwarancją do 80% (wobec dotychczasowych 50%);
- gwarancja obejmuje finansowanie o wartości do 7,5 mln EUR, o charakterze obrotowym, udzielane przedsiębiorcom zatrudniających poniżej 3000 pracowników (dotychczas: poniżej 500 pracowników);
- minimalny poziom ryzyka ponoszonego przez pośrednika finansowego został obniżony do 10% (dotychczas 20%);
- kryteria innowacyjności i cyfryzacji, kwalifikujące przedsiębiorcę do skorzystania z gwarancji, zostały złagodzone;
- Gwarancja obejmuje transakcje zawarte w okresie od 6 kwietnia 2020 roku do 31 marca 2021 roku, w tym refinansowanie już realizowanych transakcji objętych gwarancją InnovFin.

[18] W ramach programu COSME (Programme for the Competitiveness of Enterprises and small and medium-sized enterprises) realizowane są cztery kierunki działań:
Poprawa dostępu do rynków dla przedsiębiorców,
Poprawa dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do finansowania,
Poprawa warunków dla tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw,
Promocja przedsiębiorczości i kultury przedsiębiorczości.
Szczegółowe informacje nt. programu COSME: https://instrumentyfinansoweue.gov.pl/program-cosme/

[19] Program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji na lata 2014-2020 Horyzont 2020 (TheFramework Programme for Research and Innovation) składa się z trzech filarów:
- Doskonała baza naukowa (Excellent Science),
- Wiodąca pozycja w przemyśle (Industrial Leadership),
- Wyzwania społeczne (Societal Challenges).
Szczegółowe informacje nt. programu Horyzont 2020: https://instrumentyfinansoweue.gov.pl/program-horyzont-2020/

4. Potrzeby MŚP z województwa kujawsko-pomorskiego w związku z epidemią COVID – 19

Sytuacja przedsiębiorstw, nie tylko w województwie kujawsko-pomorskim, ale również na terenie całego kraju, w szczególności firm mikro i małych, wynikająca ze stanu zagrożenia epidemicznego, stale pogarsza się. Utrata znacznej części miesięcznych przychodów, w warunkach niepewności i nieprzewidywalności dalszego rozwoju wypadków, może powodować całkowitą utratę płynności, a w konsekwencji brak możliwości regulowania wynagrodzeń oraz innych stałych kosztów prowadzonej działalności gospodarczej. Już w krótkim okresie może to również skutkować masowymi zwolnieniami pracowników w branżach usługowych najbardziej dotkniętych obecnym kryzysem. W związku z powyższym Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, odnosząc się do sytuacji związanej z zagrożeniem dla funkcjonowania podmiotów gospodarczych, powodowanym epidemią COVID-19, rozpoczął prace nad możliwością udostępniania funduszy na pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa kujawsko-pomorskiego (Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego wprowadził szereg rozwiązań w ramach Marszałkowskiego pakietu antykryzysowego – samorządowy wojewódzki program przeciwdziałania epidemii COVID-19). W związku z powyższym, dnia 23 marca 2020 roku (z terminem odpowiedzi do 26 marca 2020 roku) skierowano zapytanie do Instytucji Otoczenia Biznesu z województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie wsparcia, jakiego oczekują przedsiębiorcy w związku z kryzysem związanym z epidemią wirusa COVID-19.

W skierowanym zapytaniu zwrócono uwagę na fakt, iż wsparcie z poziomu Samorządu Województwa z założenia nie powinno powielać zakresu działań Rządu RP, w tym zapowiadanych w ramach tzw. Tarczy antykryzysowej, natomiast może stanowić jego uzupełnienie. Celem przeprowadzonego badania było zebranie sugestii ze strony środowiska gospodarczego w zakresie oczekiwanych rodzajów wparcia przez przedsiębiorców oraz czy zasadne jest różnicowanie środków w zależności od np.: rodzaju prowadzonej działalności, wielkości podmiotów, jak również czy wsparcie powinno być szerokie co do zakresu, czy silnie skoncentrowane na niewielkiej liczbie instrumentów.

Zarówno wyniki z przeprowadzonego zapytania, jak i sygnały od Menadżerów Funduszu Funduszy (Kujawsko-Pomorski Fundusz Rozwoju sp. z o.o., Bank Gospodarstwa Krajowego, Europejski Bank Inwestycyjny) oraz Instytucji Otoczenia Biznesu z regionu wskazują na duże potrzeby przedsiębiorstw z regionu województwa kujawsko-pomorskiego na wsparcie związane z zachowaniem płynności finansowej, gdyż podstawowym problemem przedsiębiorstw jest brak rezerw finansowych na pokrycie kosztów stałych. Takie same wnioski zostały przedstawione w wynikach ankiety dotyczącej preferowanych form wsparcia przedsiębiorstw w dobie epidemii COVID-19 przeprowadzonej przez Bydgoski Park Technologiczno-Przemysłowy.

Niezbędna dla wzrostu działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw jest poprawa dostępu do finansowania na różnych etapach rozwoju przedsiębiorstw, z uwzględnieniem specyfiki sektorów, w jakich działają. Instrumenty finansowe ukierunkowane są przede wszystkim na rozwój przedsiębiorstw i tworzenie nowych firm poprzez dostarczanie kapitału początkowego, wzmacnianie podstawowej działalności lub realizacje nowych projektów lub wchodzenie na nowe rynki. Instrumenty finansowe wspierają inwestycje zarówno w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, jak również kapitał obrotowy, jednak tylko pod warunkiem, że jest powiązany

z działalnością inwestycyjną i dalszą ekspansją przedsiębiorstwa[20]. Dobór instrumentów finansowych oraz zakresu i obszarów ich zastosowania nastąpił po przeprowadzeniu oceny ex ante w zakresie zawodności rynku w dostępie do kapitału i na podstawie zbadanych potrzeb inwestycyjnych przedsiębiorstw.

„Aktualizacja ewaluacji ex-ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020, wraz ze świadczeniem usług doradczych" - Raport końcowy, przeprowadzona w 2016 roku dopuściła udzielanie finansowania na cele obrotowe, jednak tylko i wyłącznie pod warunkiem postępowania w zgodzie z odpowiednimi wytycznymi Komisji Europejskiej[21], a więc na przykład przy zapewnieniu odpowiedniej wysokości wkładu prywatnego.

Należy mieć na uwadze, iż Zarząd Województwa, jako dysponent środków pochodzących z Instrumentów Inżynierii Finansowej wdrażanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 określa zasady wykorzystywania tych środków. Konieczne było zapewnienie odpowiedniej komplementarności ze wsparciem, które jest oferowane w ramach Instrumentów Finansowych wdrażanych w perspektywie finansowej 2014-2020, w taki sposób, aby środki finansowe przeznaczone na zwrotne formy wsparcia nie konkurowały ze sobą, lecz wzajemnie się uzupełniały. Równie istotne jest to, by została ustanowiona odpowiednia demarkacja między takimi samymi produktami finansowymi.

W związku z powyższym potrzeba finansowania kapitału obrotowego w formie instrumentów zwrotnych w województwie kujawsko-pomorskim była realizowana jedynie z środków zwróconych z instrumentów inżynierii finansowej wdrażanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Wartość Pożyczki obrotowej wynosiła pierwotnie do 200 tys. zł. Menadżer Funduszu Powierniczego, któremu powierzono zarządzanie środkami zwróconymi prowadzi bieżącą analizę dostępności zwrotnych produktów finansowych dla MŚP w województwie kujawsko-pomorskim na tle oferty ogólnopolskiej. Według stanu na koniec 2018 roku zaobserwowano, iż pożyczki obrotowe udzielane w województwie kujawsko-pomorskim przez fundusze pożyczkowe oraz IOB ze środków własnych lub publicznych charakteryzują się następującymi parametrami:

- najwyższa wartość pożyczek obrotowych wynosi 200 tys. zł;

- maksymalny okres spłaty pożyczek obrotowych wynosi 3 lata;

- maksymalny okres karencji w spłacie rat kapitałowych wynosi 3 miesiące;

- najniższe oprocentowanie pożyczek obrotowych to 3,45%, najwyższe to 6,83%;

- pożyczki obrotowe udzielane są tylko na warunkach rynkowych.

Powyższe dane pozwoliły zaobserwować, iż główną różnicą w parametrach pożyczek obrotowych udzielanych w regionie województwa kujawsko-pomorskiego w stosunku do oferty ogólnopolskiej jest ich wysokość, tj. w kraju wynosi nawet do 15 mln zł. W związku z powyższym podjęta została decyzja o zasadności zwiększenia maksymalnej kwoty pożyczki obrotowej do maksymalnie 500 tys. zł.

[20] Programowanie perspektywy programowej 2014-2020 Umowa Partnerstwa, MR, 2015, Warszawa

[21] Guidance for Member States on Article 37(4) CPR. Support to enterprises/working capital. European Commission 2014.

Maksymalny okres spłaty Pożyczki obrotowej nie może być dłuższy niż 36 miesięcy od dnia podpisania umowy pożyczki, a w ramach instrumentu finansowane są przedsięwzięcia wspomagające bieżącą płynność finansową Odbiorcy Wsparcia, m.in. zakupy surowców i towarów handlowych, koszty stałe i bieżące firmy m.in. ubezpieczenia mienia firmy, koszty reklamy, promocji, koszty wynajmu, bieżącej obsługi prawnej, księgowej, koszty wynagrodzeń, obsługi biura: telefon, prąd, opłaty za licencję. Udział pożyczki obrotowej w koszcie realizowanego przedsięwzięcia może stanowić do 100% wartości ponoszonych wydatków. Jednak z uwagi na ograniczoną pulę środków z przeznaczeniem na wsparcie kapitału obrotowego spowodowaną niską kwotą środków, nie jest możliwe wsparcie przedsiębiorstw z sektora MŚP, które znalazły się w trudnej sytuacji w związku z wystąpieniem epidemii COVID-19.
W związku z powyższym najbardziej zasadne z punktu widzenia przedsiębiorstw z regionu województwa kujawsko-pomorskiego będzie jak najszybsze uruchomienie finansowania kapitału obrotowego nawet do 100% wartości pożyczki ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Mając na uwadze powyższe zaleca się stworzenie nowego produktu finansowego ukierunkowanego na wsparcie przedsięwzięć realizowanych przez MŚP z siedzibą w województwie kujawsko-pomorskim w celu zapewnienia finansowania płynnościowego w związku z negatywnymi konsekwencjami spowodowanymi epidemią COVID-19. W ramach Instrumentu finansowane będą wydatki związane z utrzymaniem bieżącej działalności firmy i zapewnieniem jej płynności finansowej.

5. Finansowanie kapitału obrotowego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Pożyczka płynnościowa stanowić będzie instrument umożliwiający zapewnienie ciągłego dostarczania niedrogich środków finansowych przedsiębiorstwom z regionu województwa kujawsko-pomorskiego najbardziej dotkniętym kryzysem, a przede wszystkim potrzebującym instrumentów w zakresie płynności i kapitału obrotowego, aby móc dalej funkcjonować / działać, pomimo negatywnych konsekwencji spowodowanych epidemią COVID-19.

Pomimo wprowadzenia na poziomie krajowym szeregu rozwiązań mających na celu dostarczenie płynności finansowej przedsiębiorstwom sektora MŚP, należy zauważyć, iż suma przeznaczonych środków jest niewystarczająca. W związku z powyższym przeznaczenie dodatkowych środków pochodzących z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 na wsparcie kapitału obrotowego nie będzie konkurowało z ofertą uruchomioną na poziomie kraju.

Zważywszy na zaistniałą a wcześniej niemożliwą do przewidzenia sytuację epidemiologiczną w kraju, która spowodowała wyjątkowe okoliczności wymagające pilnego wprowadzenia szczególnych środków i rozwiązań na rzecz zabezpieczenia płynności w przedsiębiorstwach, w szczególności MŚP oraz utrzymania miejsc pracy możliwe jest współfinansowanie kapitału obrotowego do 100% ze środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Sytuacja przedsiębiorstw, w szczególności firm mikro i małych, wynikająca utraty znacznej części miesięcznych przychodów, w warunkach niepewności i nieprzewidywalności dalszego rozwoju wypadków, może spowodować całkowitą utratę płynności finansowej, a w konsekwencji brak możliwości regulowania kosztów wynagrodzeń oraz innych stałych kosztów prowadzonej działalności gospodarczej. Mając na uwadze powyższe należy podjąć działania mające na celu ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków gospodarczych epidemii korona wirusa. Rekomenduje się przeznaczenie kwoty ok. 152 mln. zł na wsparcie sektora MŚP poprzez umożliwienie zaciągania pożyczek na utrzymanie płynności finansowej. Szacuje się, iż dzięki pożyczce płynnościowej zostanie wspartych ok. 400 przedsiębiorstw.

6. Proponowana treść Strategii Inwestycyjnej dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

W celu wsparcia przedsiębiorstw borykających się z brakiem płynności finansowej spowodowanych epidemią COVID-19 należy dokonać zmian w Strategii Inwestycyjnej z Biznesplanem dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Przy określaniu parametrów pożyczki płynnościowej zaleca się zastosowanie następujących warunków:

Dla poddziałania 1.4.1

Pożyczki dla mikroprzedsiębiorstw	
Opis produktu finansowego	Produkt finansowy ma na celu zwiększenie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W tym celu kapitał udostępniony z Programu może być przeznaczony na ułatwienie stabilizacji funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19 dla pożyczek udzielonych do dnia 30 czerwca 2021 r.
Maksymalna wartość pożyczki	Do 100 tys. zł, finansowanie do 100% kapitału obrotowego w ramach działalności bieżącej przedsiębiorstw jako środek tymczasowy w celu zapewnienia skutecznej reakcji na kryzys w dziedzinie zdrowia publicznego
Okres budowy portfela	Do dnia 31 grudnia 2020 roku, jednak termin ten może zostać wydłużony w przypadku zmiany odpowiednich przepisów unijnych i krajowych związanych z walką ze skutkami epidemii
Okres finansowania	Do 7 lat (maks. 6 lat w przypadku wsparcia udzielanego na podstawie Tymczasowych ram pomocy Państwa w związku z COVID-19)
Limit strat	Do 25% - jednak limit strat może zostać podniesiony w przypadku zmiany sytuacji gospodarczej w następstwie sytuacji epidemicznej lub w przypadku zmiany odpowiednich przepisów unijnych i/lub krajowych
Oczekiwany wkład własny	0%
Szacunkowa dźwignia	1,1-1,2

Dla poddziałania 1.5.1.

Pożyczka na zmianę modelu biznesowego	
Opis produktu finansowego	Produkt inwestycyjny lub obrotowy ma na celu m.in. zwiększenie wykorzystania nowych modeli biznesowych przez MŚP. Produkt finansowy

	ma za zadanie stymulowanie wśród MŚP działań związanych m.in. z umiędzynarodowieniem prowadzonej działalności gospodarczej, zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwie, finansowaniem działalności bieżącej przedsiębiorstw, w tym w szczególności eksporterów i firm wykorzystujących w prowadzonej działalności TIK czy rozwiązania cyfrowe.
Maksymalna wartość pożyczki	Od 10 tys. zł do 1 mln zł
Okres budowy portfela	Do dnia 30 czerwca 2021 roku, jednak termin ten może zostać wydłużony w przypadku zmiany odpowiednich przepisów unijnych i krajowych związanych z walką ze skutkami epidemii
Okres finansowania	Do 6 lat
Limit strat	Do 25%
Oczekiwany wkład własny	0%
Szacunkowa dźwignia	1

Dla poddziałania 1.6.1.

Pożyczka płynnościowa	
Opis produktu finansowego	Produkt finansowy o charakterze obrotowo-inwestycyjnym, z przeznaczeniem na wsparcie przedsięwzięć realizowanych przez MŚP z siedzibą w województwie kujawsko-pomorskim w celu zapewnienia finansowania płynnościowego w związku z negatywnymi konsekwencjami spowodowanymi epidemią COVID-19.
Maksymalna wartość pożyczki	Do 1 mln zł, jednak dopuszcza się zwiększenie wartości pożyczki w wyjątkowych sytuacjach do 5 mln zł przy spełnieniu dodatkowych warunków
Okres budowy portfela	Do 9 m-cy, jednak nie dłużej niż do 30.06.2021 r. Okres budowy portfela może zostać wydłużony w przypadku pogarszającej się sytuacji gospodarczej w następstwie sytuacji epidemicznej lub w przypadku zmiany odpowiednich przepisów unijnych
Okres finansowania	Do 6 lat
Limit strat	Do 25%, jednak Limit strat może zostać podniesiony w przypadku zmiany sytuacji gospodarczej w następstwie sytuacji epidemicznej lub w przypadku zmiany odpowiednich przepisów unijnych
Oczekiwany wkład własny	0%
Szacunkowa dźwignia	1 – 1,2

Dla Działania 3.2.

Instytucja Zarządzająca RPO WK-P wraz z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, jako Menadżerem Funduszu Funduszy, na bieżąco monitoruje postęp we wdrażaniu produktu finansowego wdrażanego w ramach Działania 3.2. Mimo obiecujących zapowiedzi wyłoniony Pośrednik Finansowy (Bank Pekao S.A.) w okresie blisko 21 miesięcy tj. blisko 1/3 okresu budowy portfela poczynił niewymierne

postępy w zakresie kontraktacji środków (prawie 1% powierzonych środków) i ich wypłaty do ostatecznych odbiorców wsparcia w formie pożyczek (blisko 0,3% powierzonych środków). W związku z niemożliwą do przewidzenia sytuacją związaną z wystąpieniem pandemii COVID-19 doszło do znacznego ograniczenia próby aktywnej sprzedaży produktu, jak również zmniejszonego popytu, na produkt pożyczkowy w stosunku do wcześniej prognozowanego tj. oferowanego wsparcia inwestycyjnego związanego z podniesieniem efektywności energetycznej przedsiębiorstw. Na uwagę zasługuje również zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej w Polsce, która doprowadziła do problemów i prób realizacji działań naprawczych, w tym konieczności dostosowania parametrów wdrażania IF do zmiany warunków rynkowych w związku z pandemią COVID-19.

Już na przełomie 2019 i 2020 r. Instytucja Zarządzająca RPO na wniosek EBI i Pośrednika Finansowego podjęła dialog z Komisją Europejską celem ustalenia możliwości wliczania, w ramach inwestycji finansowanych z PI 4b, energii pierwotnej produkowanej z instalacji Odnawialnych Źródeł Energii do zaoszczędzonej energii. Powyższe podejście miałoby pozwolić na osiągniecie co najmniej 25% progu efektywności energetycznej energetycznego potwierdzonego audytem energetycznym. Pomimo potwierdzenia przez KE takiej możliwości jak również przedstawienia na początku 2020 r. MFF i PF informacji o zmianie podejścia do wyliczenia wzrostu efektywności energetycznej na bardziej korzystny dla pożyczkobiorców (możliwość zakwalifikowania inwestycji fotowoltaicznych jako samodzielnego typu projektu). Zmiana metodologii wyliczania oszczędności energetycznej uwzględniała, ze inwestycja w OZE nie może być przewymiarowana, a wytwarzana energia co do zasady powinna być wykorzystywana na własne potrzeby przedsiębiorstwa tj. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Powyższe zmiany nie mają na chwilę obecną relatywnego przełożenia na zwiększenie udzielania ilości pożyczek przez Pośrednika Finansowego.

Następnie w związku z pandemią COVID-19 zostały poczynione między stronami umów kolejne uzgodnienia mające na celu uatrakcyjnienie produktu. W związku z powolnym tempem wdrażania instrumentu finansowego zaproponowano Europejskiemu Bankowi Regionalnemu możliwość wyodrębnienia w ramach powierzonych środków puli na wdrażanie pożyczek płynnościowych finansujących koszty obrotowe w związku z podejmowaniem działań antykryzysowych na rzecz pobudzenia regionalnej gospodarki. Niestety w związku z krótkim okresem stosowania Tymczasowych ram środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID-19 Menadżer FF uznał przedmiotowe działanie za bezzasadne. Obecnie wydłużono obowiązywanie ww. przepisów do 30 czerwca 2021 r. Równolegle po uprzednich uzgodnieniach z Komisją Europejską w ramach renegocjacji RPO WK-P 2014-2020 wprowadzono możliwość udzielenia pożyczek obrotowych powiązanych z pożyczkami inwestycyjnymi w związku z epidemią COVID-19, nawet do 50% wartości pożyczki inwestycyjnej (okres spłaty do 6 lat). W czerwcu 2020 r. Rada Inwestycyjna przyjęła przedmiotową zmianę. Niestety do 22 grudnia 2020 r. ani jedna pożyczka obrotowa nie została udzielona przez Pośrednika Finansowego, a zmiana nie przyczyniła się do wzrostu tempa wdrażania instrumentu finansowego. Jednocześnie w związku z wydłużeniem obowiązywania ww. Komunikatu KE o tymczasowych ramach środków pomocy państwa… (Dz.U. C 91I z 20.03.2020) ze zmianami oraz analogicznym wydłużeniem obowiązywania Rozporządzenia Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 26 maja 2020 roku w sprawie udzielania pomocy w uproszczonej formie wsparcia zwrotnego ze środków instrumentów inżynierii finansowej podlegających ponownemu wykorzystaniu oraz z instrumentów finansowych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020 w celu wspierania polskiej gospodarki w związku z wystąpieniem pandemii COVID-19 (Dz.U. 2020 poz. 949) i możliwością zastosowania pomocy de minimis wsparcie

obrotowe, biorąc pod uwagę obecną sytuację epidemiologiczną w kraju, powinno być wydłużone co najmniej do 30 czerwca 2021 r.

Niestety ww. wprowadzone ułatwienia dla pożyczkobiorców mające na celu przyspieszenia wdrażania Działania 3.2 RPO WK-P „Efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach" na dany moment nie odniosły zamierzonego efektu.

W ramach przekazanego Instytucji Zarządzającej RPO przez EBI Planu Działań dla Działania 3.2 (przekazany pismami z dnia 27 lipca 2020 r. oraz 30 października 2020 r.) przedstawiono szereg propozycji działań naprawczych, w tym co najmniej:

- Obniżenie oprocentowania pożyczek w części finansowanej z wkładu programu do maksymalnie 0%
- Instytucja Zarządzająca RPO przychyliła się do propozycji MFF. Zmiana nie wymaga akceptacji ani Instytucji Zarządzającej RPO ani Rady Inwestycyjnej;

- Wykorzystanie dotacji na finansowanie audytów energetycznych – w toku prowadzonej korespondencji pomiędzy stronami propozycja jest analizowana przez MFF ze względu na dodatkowe postępowania administracyjne czy też analizę rzeczywistego wpływu na decyzję Ostatecznego Odbiorcy w zakresie podjęcia decyzji o powzięciu zobowiązania finansowego pod kątem doświadczeń z wdrażania pożyczek na termomodernizację budynków mieszkalnych gdzie audyt wykonywany w sposób darmowy (Działanie 3.3 RPO WK-P 2014-2020). Niemniej jednak finansowanie audytów energetycznych stoi w zgodzie z wcześniej przyjętą oceną ex ante dla wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WK-P 2014-2020. W związku z powyższym w przypadku dalszej potrzeby wdrożenia ww. rozwiązania Instytucja Zarządzająca RPO poprosi o przedstawienie informacji dotyczącej możliwości wprowadzenia na poziomie MFF i PF technicznej obsługi instrumentu finansowego tj. wyodrębnienia przepływów związanych z udzielaniem dotacji technicznej do pożyczki. Finansowanie audytu energetycznego powinno być traktowane jako element instrumentu finansowego w ramach realizowanej, jednej operacji (finansowanej inwestycji). Biorąc pod uwagę, że przedstawiona propozycja obniży zwrot z powierzonego wkładu programu do IF, poproszono MFF o przedstawienie analizy czy powyższe rozwiązanie nie wpłynie negatywnie na osiągnięcie założonych wskaźników projektowych na poziomie umowy o finansowanie.

- Wprowadzenie dopłat do oprocentowania - na moment złożenia podjęcia takiego działania naprawczego przez MFF i PF takiej możliwości nie przewidywały zasady wyboru PF ani Strategii Inwestycyjna dla wdrażania Instrumentów Finansowych w ramach Osi 3 RPO WK-P 2014-2020. Zapisy dokumentu pn. „Aktualizacja ewaluacji ex-ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020, wraz ze świadczeniem usług doradczych" (2016)(str. 3) wskazują, że „w Działaniu 3.2 (priorytet inwestycyjny 4b) rekomendowaną formą finansowania są preferencyjne pożyczki, które są optymalną rozwiązaniem, zachęcającym do realizacji przedsięwzięć gwarantujących strumień oszczędności osiągniętych dzięki zwiększonej efektywności energetycznej. Należy jednak podkreślić, że cała wartość alokacji na Działanie jest zbyt wysoka i jej rozdysponowanie, w związku z wysokimi wymogami dotyczącymi efektu energetycznego oraz opóźnieniami w uruchamianiu interwencji, stoi pod dużym znakiem zapytania. **W ramach proponowanego instrumentu warto rozważyć różnorodne rozwiązania zachęcające potencjalnych odbiorców, w tym dotacyjne finansowanie audytów energetycznych**".

Biorąc pod uwagę propozycję MFF i PF, Instytucja Zarządzająca RPO stoi na stanowisku, że powyższe zapisy dot. analizy ex ante dla IF w ramach RPO WK_P 2014-2020 należy uszczegółowić w ramach obecnego dokumentu i umożliwić udzielanie w formie dotacyjnej dopłat do oprocentowania pożyczek w części finansowanej ze środków prywatnych (z wkładu wniesionego przez Pośrednika Finansowego) w ramach łączenia IF z dotacja na poziomie jednej operacji, zgodnie zasadami określonymi w art. 37 ust. 7 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L347 z 20.12.2013, str. 320 z późn. zm.i nast.) (dalej: rozporządzenie ogólne). Zgodnie z ww. zapisem „Instrumenty finansowe mogą być łączone z dotacjami, dotacjami na spłatę odsetek i dotacjami na opłaty gwarancyjne. Jeżeli wsparcie z EFSI jest świadczone za pomocą instrumentów finansowych i połączone w operację ramach jednej operacji z innymi formami wsparcia bezpośrednio związanymi z instrumentami finansowymi skierowanymi do tych samych ostatecznych odbiorców, w tym z wsparciem technicznym, dotacjami na spłatę odsetek i dotacjami na opłaty gwarancyjne, przepisy dotyczące instrumentów finansowych mają zastosowanie do wszystkich form wsparcia w ramach tej operacji. W takich przypadkach przestrzegane są mające zastosowanie unijne przepisy w zakresie pomocy państwa i prowadzona jest oddzielna ewidencja dla każdej formy wsparcia". Równolegle należy zaznaczyć, że dopłaty do odsetek są stosowane powszechnie m.in. w ramach pożyczek płynnościowych oferowanych przez BGK w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, gdzie wsparcie udzielane jest na podstawie sekcji 3.3 ww. Tymczasowych ram środków pomocy… Dzięki powyższemu rozwiązaniu pożyczka dla przedsiębiorcy jest bezpłatna tj. do spłaty pozostaje mu jedynie pożyczony kapitał. Zapisy pierwotnej „Ewaluacji ex-ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020" (2014 r.) (str. 71) wskazywały, iż „w celu zapewnienia popytu na omawiany instrument, nawet w sytuacji zmniejszenia alokacji, wskazane jest zaoferowanie odbiorcom ostatecznym preferencyjnego oprocentowania oraz możliwie niskich wymogów dotyczących zabezpieczeń". Powyższe jak również dotychczasowe tempo wdrażania IF powoduje, że oferowane wsparcie na realizację działań inwestycyjnych powinno być jak najbardziej bardziej preferencyjne, tym samym atrakcyjne dla ostatecznych odbiorców – jako odpowiedź na panującą sytuację epidemiologiczną i zmieniające się warunki gospodarcze. W ramach przeprowadzonej przez Bank Pekao S.A. analizy dalszego zainteresowania produktem wśród przedsiębiorstw deklarujących wcześniej zainteresowanie pożyczką tylko niespełna $^{1}/_{5}$ z MŚP spośród wcześniej wykazanych w ramach „pipelinu" wykazała dalsze zainteresowanie wsparciem. Dlatego też Instytucja Zarządzająca RPO proponuje przyjąć rekomendację wprowadzenia proponowanego przez EBI i Pekao S.A. działania naprawczego polegającego na wprowadzeniu dopłat do odsetek w ramach Dz. 3.2.

Niestety późne podpisanie przez Instytucję Zarządzającą RPO umowy o finansowanie z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym na wdrażanie instrumentów finansowych w ramach Osi 3 RPO WK-P 2014-2020 (20.07.2017 r. – data podpisania umowy o finansowanie z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym), problemy z wyłonieniem chętnego podmiotu dla wdrażania instrumentu finansowego (29.03.2019 r. – podpisano umowę operacyjną z Bankiem Pekao S.A.), a także brak

postępu we wdrażania instrumentu finansowego pomimo upływu 1/3 dla okresu budowy portfela pożyczek przez pośrednika finansowego, jak również niski poziom sprawności działania Pośrednika Finansowego prowadzi do skrócenia czasu niezbędnego dla skutecznego wdrożenia instrumentu finansowego z blisko 5 do 3 lat (do końca 2023 r.) był powodem podjęcia podczas posiedzenia Rady Inwestycyjnej, która miała miejsce 29 maja 2020 r., dialogu z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym i Bankiem Pekao S.A. w sprawie proponowanych działań naprawczych.

W związku z zaobserwowanym w drugiej połowie 2020 r., w ramach bieżącego monitoringu umów o finansowanie zawartych z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, Kujawsko-Pomorskim Funduszem Rozwoju Sp. z o.o. i Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, drastycznym spadkiem tempa wdrażania instrumentów finansowych opierających na realizacji działań inwestycyjnych Instytucja Zarządzająca RPO przeprowadziła analizę w zakresie możliwości wdrożenia instrumentu finansowego dla Dz. 3.2 RPO WK-P 2014-2020 do końca 2023 r., z uwzględnieniem „kamieni milowych" przez pośrednika finansowego.

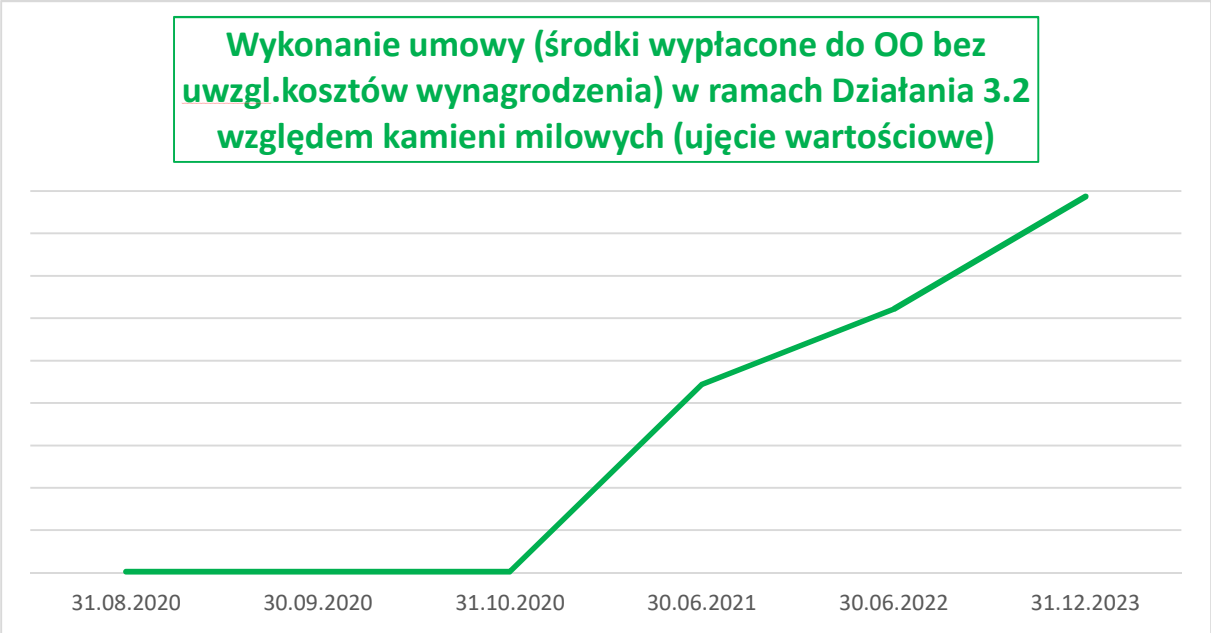

W obecnej sytuacji pandemii COVID-19 osiągnięcie ww. założeń, nawet przez tak doświadczonego i profesjonalnego Pośrednika Finansowego jak Bank Pekao S.A. rodzi uzasadnione ryzyko. Biorąc powyższe pod uwagę postanowiono poddać rewizji zapisy wcześniejszych ocen ex-ante dla wdrażania IF w ramach RPO WK-P 2014-2020. Zgodnie z treścią „Ewaluacji ex-ante instrumentów finansowych wdrażanych w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2014-2020" (2014 r.) (str. 71) „Wydaje się, że rozsądnym ograniczeniem byłoby przesunięcie połowy środków na inne cele…", jak i wcześniej przytoczoną treścią jej aktualizacji, w której wskazano „…Należy jednak podkreślić, że cała wartość alokacji na Działanie jest zbyt wysoka i jej rozdysponowanie, w związku z wysokimi wymogami dotyczącymi efektu energetycznego oraz opóźnieniami w uruchamianiu interwencji, stoi pod dużym znakiem zapytania", jak również „…dyskusję na temat ostatecznych rozstrzygnięć w tym zakresie warto rozpocząć po wyborze funduszu funduszy, ewentualnie po analizie pierwszego etapu wdrażania instrumentu". Powyższe jak i zauważalnie odbiegający od założeń popyt na wdrażany instrumentu finansowego prowadzi nieuchronnie do podjęcia decyzji o zmniejszeniu wysokości alokacji UE na dany instrument zwrotny. Biorąc pod uwagę znaczną wysokość powierzonej MFF

alokacji w obszarze Dz. 3.2 tj. 160 mln zł zmusza podmioty zaangażowane do podjęcie radykalnych działań i wycofania części środków przeznaczonych na wdrażanie tego instrumentu finansowego.

Odwlekanie w czasie trudnych acz koniecznych decyzji może skrócić czas w zakresie podjęcia alternatywnych działań skutkujących wykorzystaniem alokacji przewidzianej na wdrażanie produktów w ramach działania 3.2.

W związku z powyższym w pełni uzasadnione jest podjęcie radykalnych działań i wycofania części środków przeznaczonych na wdrażanie instrumentu finansowego. Wycofane środki biorąc pod uwagę znaczne problemy gospodarcze i potrzeby sektora MŚP w regionie wywołane stanem epidemiologicznym zostaną przeznaczone na dotacyjne m.in. działania zaradcze związane z przeciwdziałaniem trudnej sytuacji w której znalazły się w szczególności MŚP, w tym działania mające na celu odbudowę gospodarki regionie.

W związku z przyjętym przez Zarząd Województwa stanowiskiem z dnia 16 września br. *w sprawie ustalenia proponowanych kierunków zmian oraz rekomendacji dla realizacji Umowy o Finansowaniu z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym*, oraz analogicznych stanowisk Zarządu z dnia 2 grudnia br. i 9 grudnia br., w których została zawarta rekomendacja dotycząca częściowego wycofania środków z Instrumentu Finansowego realizowanego w ramach Działania 3.2 w związku z pilnymi potrzebami finansowymi dotyczącymi wsparcia obszarów, które najbardziej ucierpiały z powodu wystąpienia pandemii Covid-19 (m.in. sektora zdrowia, infrastruktury społecznej oraz sektora przedsiębiorstw), Europejski Bank Inwestycyjny, jako strona Umowy o Finansowaniu, przychylił się do rekomendacji Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego celem wsparcia działań koniecznych do podjęcia w obliczu negatywnych skutków ekonomicznych i społecznych pandemii. Po ustaleniach z Instytucją Zarządzającą RPO oraz uzyskaniu niezbędnej zgody Pośrednika Finansowego jako strony Umowy Operacyjnej, Menadżer Funduszu Funduszy zarekomendował Radzie Inwestycyjnej, jako ciału decyzyjnemu, wycofanie kwoty 49 mln PLN z Działania 3.2 RPO WK-P 2014-2020.

Tylko częściowe wycofanie środków jest wynikiem rosnących cen energii elektrycznej dla firm[22]. O ile celem Urząd Regulacji Energetyki jest pilnowanie tego, aby ceny prądu dla odbiorców końcowych były “uzasadnione i racjonalne” o tyle taryfy dla przedsiębiorców nie podlegają już takiej ochronie. Ceny prądu dla firm reguluje bowiem rynek. W zależności od wielkości firmy, klienci biznesowi korzystają z taryf A, B i C. Przy czym pierwsza taryfa A dedykowana jest największym jednostkowym odbiorcom końcowym energii elektrycznej, druga B – średnim i dużym firmom (podłączonym do sieci średniego napięcia), natomiast trzecia C – małym przedsiębiorstwom i gospodarstwom rolnym (podłączonym do sieci niskiego napięcia).

Ceny energii elektrycznej na rynku hurtowym w Polsce należą do najwyższych w Europie, jednak sytuacja przedstawia się inaczej, gdy przyjrzymy się rachunkom za prąd dla odbiorcy końcowego, w które wliczone są różnego rodzaju podatki i opłaty. Z raportu na temat detalicznych kosztów energii w pierwszym kwartale 2020 roku opublikowanego przez Komisję Europejską, wynika, że w tym czasie zużycie energii na terenie UE było niższe o 3% w porównaniu do zużycia w tym samym okresie rok

[22] Źródło wskazanych w badaniu informacji nt. wzrostu cen prądu stanowi artykuł opublikowany pn. „Ceny prądu 2021 - podwyżki są nieuniknione” na portalu enerad.pl (https://enerad.pl/aktualnosci/ceny-pradu-2021/) w dniu 15 grudnia 2020 r.

wcześniej. Wpływ na to miała nie tylko ciepła zima (średnia temperatura była wyższa o 2,7 st. C wyższa niż w 2019 roku).

Średnia cena energii dla przedsiębiorstw w Polsce wyniosła w tym czasie 92,5 EUR/MWh i była zbliżona do cen na Węgrzech, w Hiszpanii i we Francji. Najwyższe wartości KE odnotowała w pierwszym kwartale tego roku w Niemczech (163,6 EUR/MWh), we Włoszech (160,9 EUR/MWh), na Słowacji (143,3 EUR/MWh) i w Irlandii (142,3 EUR/MWh). Najniższe natomiast w Szwecji (61,7 EUR/MWh), Danii (68,1 EUR/MWh) i Finlandii (73 EUR/MWh).

Zatem prąd dla firm jest droższy niż dla gospodarstw domowych. Powyższe wynika to z dwóch głównych czynników:

- stawki za prąd dla odbiorców końcowych korzystających z taryf: A, B, C, R ustalane są indywidualnie przez spółki obrotu energią elektryczną tj. PGE, Tauron, ENERGA, Enea, Innogy i nie podlegają już wcześniej wspomnianej regulacji przez URE;

- moc umowna, która zależy od liczby i rodzaju sprzętu elektrycznego oraz od sposobu i intensywności korzystania z urządzeń i maszyn. Jest ona większa w porównaniu z mocą umowną, która ustalana jest dla odbiorców indywidualnych (co spowodowane jest dużą liczbą urządzeń elektrycznych pracujących jednocześnie w tym samym czasie). Tak więc, dla firm wymagana jest dużo większa moc, aby uniknąć przeciążenia sieci prowadzącego do wybijania bezpieczników.

Ceny prądu dla firm ustalane są w sposób indywidualny, a sytuacja na rynku energii dla klientów biznesowych, jest analogiczna jak np. na rynku usług telekomunikacyjnych, gdzie każdy przedsiębiorca może wybrać dowolnego operatora sieci komórkowej. Tak samo jak, w przypadku gospodarstw domowych mogą oni zmniejszyć opłaty za prąd zmieniając dostawcę energii elektrycznej, na takiego, który zaproponuje dużo bardziej atrakcyjne warunki umowy. Przedsiębiorcy na wolnym rynku energii mogą otrzymać stawki nawet o 30% niższe niż te oferowane przez największe koncerny energetyczne w cennikach podstawowych. Alternatywni sprzedawcy prądu często bowiem nie tylko w bardziej wydajny sposób pozyskują klientów, ale obsługując ich działają na dużo niższej marży.

W wyniku pandemii COVID-19 wiosną polska gospodarka wyhamowała, a zużycie prądu zmniejszyło się, to zaś wpłynęło na spadek cen energii elektrycznej na Towarowej Giełdzie Energii. Stawki spadły przede wszystkim na rynku spotowym, na którym średnia cena za megawatogodzinę w kwietniu była mniejsza o 21% niż w styczniu (wynosiła 150,15 zł za MWh). W tym czasie o 11% uległy również obniżeniu ceny w kontraktach rocznych, które uzależnione są głównie od kosztów emisji CO2. Dzięki temu wiele firm miało szansę na zakup tańszej energii. Jednak po tym jak w maju, czerwcu i lipcu gospodarka zaczęła się rozpędzać, w górę poszybowała cena uprawnień do emisji CO2. Pod koniec sierpnia cena emisji osiągnęła poziom prawie 30 euro (obecnie natomiast wynosi już 30,57 euro), co jest sytuacją, która nie miała miejsce już od kilku lat (tylko w skali jednego miesiąca daje to podwyżkę o 14,7%, a od stycznia 2020 roku, wzrost 19,8%).

Ekonomiści spodziewają się, że w kolejnych miesiącach sytuacja w gospodarce będzie się poprawiać. Jeśli faktycznie tak będzie, to znowu będziemy mieli do czynienia z wysokimi cenami energii, zwłaszcza dla biznesu i przemysłu energochłonnego. Jest to zła wiadomość zwłaszcza dla gospodarek, które w znacznym stopniu uzależnione są od węgla. Z komunikatu Europejski Zielony Ład,

jednoznacznie wynika, że jeśli Komisja Europejska pozostanie przy dotychczasowej polityce o redukcji emisji dwutlenku węgla, na poziomie 50%, co może skończyć się wzrostem cen uprawnień na poziomie 34 euro w 2025 roku i 52 euro w 2030 roku. Natomiast w przypadku gdy UE zdecyduje się na redukcję emisji o 55% to wówczas emisja tony CO2 będzie w 2025 roku kosztować 41 euro, a 2030 – 76 euro.

Firmy nie tylko będę płacić więcej za prąd, ale również za opłatę mocową, która wejdzie w życie 1 stycznia 2021 roku. O ile dla klientów indywidualnych wynosić będzie ona maksymalnie nieco ponad 10 zł, to dla firm będzie wiązać się już z o wiele wyższymi wydatkami. Jak się bowiem okazuje, to właśnie przedsiębiorcy zapłacą ok. 80% całego wolumenu nowej opłaty, czyli ok. 4,5 mld zł rocznie. 30 listopada 2020 roku Prezes URE opublikował informację, na którą większość przedsiębiorstw czekało od wielu miesięcy, czyli określił wysokość stawki opłaty mocowej, która okazała się znacznie wyższa niż przewidywano to wcześniej.

Wstępne szacunki Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii zakładały bowiem, że opłata mocowa wyniesie średnio około 45 zł/MWh, jednak Prezes URE ustalił jej wysokość w roku 2021 na 76,20 zł/MWh. Dla części przemysłowych odbiorców końcowych oznaczać to może podwojenie kosztów dystrybucji energii, co będzie mieć wpływ na wzrost kosztów energii elektrycznej w przemyśle. Kwota opłaty mocowej jest dla wszystkich taka sama, powiązana jest jednak z wolumenem pobranej energii elektrycznej. W związku z tym dla odbiorców prądu w taryfie A i B oznaczać będzie potężny wzrost procentowy. Opłata mocowa uderzy więc głównie w przemysł energochłonny.

Wzrostem rocznego rachunku za energię elektryczną mogą być również zaskoczeni mniejsi przedsiębiorcy, ponieważ opłata mocowa w skali roku wynieść może kilka, a nawet kilkanaście tysięcy złotych. Dla przykładu, mała firma przy zużyciu rocznym 50 MWh musi liczyć się z dodatkową opłatą w wysokości 3.810 zł, natomiast już większe przedsiębiorstwo np. przy zużyciu rocznym 12.000 MWh będzie zmuszone zwiększyć swoje wydatki na energię elektryczną o ponad 900.000 zł. Opłata mocowa staje się więc poważnym problemem, jeśli chodzi o konkurencyjność polskich firm. Warto tu bowiem zaznaczyć, że na innych rynkach Unii Europejskiej nie ma tego typu dodatkowych opłat.

Popyt na energię elektryczną w Polsce z roku na rok jest coraz większy. Energia pozyskiwana z nieodnawialnych źródeł energii drożeje jednak w zawrotnym tempie. O tym jaki będzie miało to wpływ na ceny prądu w krajach uzależnionych od węgla przedstawiają Dave Sandbag i Agora Energiewende w raporcie podsumowującym zmiany w europejskiej energetyce w 2019 roku. Jak wyjaśniają jego autorzy: *Elektrownie na węgiel brunatny zmieniły się z aktywów w zobowiązania, ponieważ niższe ceny energii elektrycznej i wyższe ceny emisji dwutlenku węgla w 2019 roku zmiażdżyły ich opłacalność.*

Przewiduje się, że na dużym przywiązaniu do węgla najwięcej ucierpią takie kraje jak Polska, Bułgaria, Czechy i Rumunia. Nie opracowały one bowiem jeszcze planów stopniowego odchodzenia od tego surowca, a czasu na to nie zostało wiele. Biorąc pod uwagę fakt, że zgodnie z polityką klimatyczną Unii Europejskiej udział OZE w zużyciu energii ma wynieść 23% w 2030 roku i 28,5% w 2040 roku. Ostatnia strategię przyjęto w 2009 roku, jednak robocza wersja „Polityki energetycznej Polski do 2040 roku" autorstwa Ministerstwa Klimatu do tej pory poddawana jest konsultacjom społecznym.

Aby zahamować wzrost cen prądu należy jak najszybciej ograniczyć wpływ najdroższych źródeł energii. Powyższe oznacza co oznacza m.in. zwiększenie udziału energii z OZE i obniżenie emisyjności gospodarki. Różnorodność dostępnych obecnie rozwiązań powoduje, że przedsiębiorstwa coraz chętniej inwestują w fotowoltaikę i pompy ciepła. Firmy coraz chętniej korzystają z odnawialnych źródeł energii, dzięki czemu nie tylko mogą uniezależnić się od rosnących cen prądu, ale również dbać o środowisko naturalne.

W związku z potwierdzonym przez EBI i Pośrednika Finansowego zainteresowaniem przedsiębiorców, na potrzeby własne, instalacjami odnawialnymi o większej mocy, Instytucja Zarządzająca RPO rekomenduje przesunięcie części środków na Działanie 3.1. (PI 4a). Przy czym nie jest wykluczone możliwość finansowania w ramach udzielonego wsparcia w ramach (PI 4b) instalacji OZE w przedsiębiorstwach, przede wszystkim na własny użytek, w postaci m.in. paneli fotowoltaicznych. Dopuszcza się finansowanie większych instalacji OZE (większych niż mikroinstlacje) pod warunkiem, że nie będą przewymiarowane i przyczynią się do warunku osiągnięcia 25% oszczędności energetycznej dla realizowanego przedsięwzięcia.

Jednocześnie w toku podejmowania decyzji o zmniejszeniu alokacji w ramach Działania 3.2 RPO WK-P 2014-2020 uwzględniono, że wsparcie pożyczkowe mające na celu zwiększenie efektywności energetycznej przez MŚP jest realizowane z powodzeniem również w ramach innych regionalnych programów dla województwa wielkopolskiego i dolnośląskiego, podlaskiego, opolskiego czy wielkopolskiego. W związku z powyższym Instytucja Zarządzająca RPO zobligowała EBI do bieżącego monitorowania sytuacji w danym instrumencie i przedstawienia przeglądu jego wdrażania po 30 czerwca 2021 r., którego konsekwencją w przypadku braku zadawalających postępów będzie podjęcie decyzji o wycofaniu środków z instrumentu finansowego. Uzasadnieniem dla podjęcia tak szybkiej rewizji skuteczności podjętych działań jest m.in. przewidywana znaczna podaż nowych środków publicznych, które wkrótce będą uruchomione dla przedsiębiorstw w formie zarówno zwrotnej w ramach REACT-EU, Krajowych Programów Operacyjnych (Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności), Invest-EU oraz innych instrumentów finansowych uruchomionych w ramach nowej perspektywy na lata 2021-27, w tym na znacznie bardziej atrakcyjnych warunkach na finansowanie kosztów obrotowych lub z uwzględnieniem umorzenia części pożyczonego kapitału.

Działanie 3.3.

Menadżer Funduszu Funduszy w kwestii niskiego postępu wdrażania produktu finansowego w ramach działania 3.3. wskazał trudności spowodowane pandemią COVID-19 (odwołano lub przesunięto na jesień zebrania wspólnot czy spółdzielni) oraz braki starań ze strony Pośrednika Finansowego - zmiany organizacyjne i kadrowe wprowadzające zamieszanie w strukturze banku. W związku z powyższym podjęto decyzję aby dokonać wyboru drugiego Pośrednika Finansowego zwiększając jednocześnie szanse na wydatkowanie alokacji w całości. Rozpisano przetarg z kwotą do wysokości całej dostępnej w ramach Działania 3.3 alokacji (pomniejszonej o wartość wynagrodzenia MFF) tj. 58,6 mln PLN. W jego wyniku 31 lipca 2020 r. Rada Inwestycyjna zatwierdziła wybór Alior Banku dla pełnienia roli kolejnego Pośrednika Finansowego w danym obszarze. Podpisana Umowa Operacyjna w dniu 14 grudnia 2020 r. opiewa na kwotę 20 mln zł. W wyniku wprowadzenia ww. zmian Wkład Programu w ramach zawartej Umowy Operacyjnej z Getin Noble Bank S.A. został 10 grudnia 2020 r. zmniejszony o 20 mln PLN (obecny Wkład Programu wynosi: 38,6 mln PLN). Zgodnie z

informacjami przedstawionymi w trakcie posiedzenia Rady Inwestycyjnej w dniu 17 grudnia 2020 r., łączna kwota wypłaconych do odbiorców ostatecznych środków wynosiła wg. stanu na 15 grudnia 2020 r. ok. 5,04 mln PLN, co stanowi już po zmianach zaledwie 13% Wkładu Programu. Wolne tempo wdrażania instrumentu będzie skutkować brakiem osiągnięcia progu wypłat wkładu z programu, czyli osiągniecie tzw.„kamienia milowego" określonego w ramach zawartej z EBI Umowy Operacyjnej.

Postęp we wdrażaniu Umowy Operacyjnej zawartej przez EBI z GNB S.A. w dniu 28 maja 2018 r.

Biorąc pod uwagę szereg barier i ograniczeń wskazanych wcześniej przez MFF jaki PF, które mają potencjalny wpływ na powolne wdrażanie instrumentu finansowego tj.

- brak wyraźnej demarkacji pomiędzy wsparcie dystrybuowanym z poziomu krajowego (produktami oferowanymi w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 czy Funduszu Termomodernizacji i Remontów zarządzanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego w ramach programu „Czyste powietrze", które są wspierane przez premie termomodernizacyjne w wysokości do 50% kwoty kredytu) i regionalnego;

- duża konkurencja/kanalizacja środków publicznych poprzez oferowanie z poziomu krajowego produktów dotacyjnych lub pożyczkowych mających na celu wsparcie termomodernizacji budynków publicznych;

- niespełnione deklaracje szybkiego wzrostu portfela pożyczek (z roku 2019) pomimo podpisania w dniu 9 listopada 2018 roku zmiany nr 1 do Umowy Operacyjnej w związku ze:

• zmianą metryki produktu finansowego poprzez wydłużenie maksymalnego okresu zapadalności do 20 lat;

• dostosowaniem zakresu podmiotowego Ostatecznych Odbiorców;

- trudno określić jaki wpływ na postęp we wdrażaniu Instrumentu Finansowego ma podpisanie 27 lutego 2019 roku Umowy dotacyjnej w ramach Inicjatywy ELENA na wsparcie techniczne inwestycji z zakresu efektywności energetycznej i OZE w budynkach, której skutkiem jest oferowanie przez GNB bezpłatnych audytów energetycznych w ramach finansowanych inwestycji;

- przyśpieszenie we wdrażaniu instrumentu finansowego odnotowano na skutek obniżenia oprocentowania pożyczki na termomodernizację budynków mieszkalnych nawet do 0%. O zmianie parametrów oprocentowania dla Umowy Operacyjnej MFF poinformował Instytucję Zarządzającą RPO i Radę Inwestycyjną pismem znak Ops/BSNE-3/FIN INSTR/FoF Kujawsko-Pomorskie/PS/mm z 20 stycznia 2020 r.

Dodatkowo EBI podkreśla wzmocnione problemów we wdrażaniu instrumentu finansowego negatywnymi skutkami występowania pandemii COVID-19 i związanymi z tymi ograniczeniami społecznymi i ekonomicznymi, które mają bezpośredni wpływ na wdrażanie instrumentu, takimi jak:

- zawieszenie lub brak możliwości podejmowania decyzji inwestycyjnych przez spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe w wyniku m.in. wprowadzonych ograniczeń dotyczących zgromadzeń, jak również wywołana zmieniającą się sytuacją społeczno-gospodarczą, która tworzy budującą negatywny klimat inwestycyjny,
- opóźnienia w terminowej realizacji projektów w wyniku wstrzymywania procedur wydawania pozwoleń na budowę i innych zgód administracyjnych, przedłużających się procedur wyboru

wykonawców, a także, w początkowym okresie pandemii, zawieszenia rozpoczęcia prac przez wykonawców na budynkach w obawie przed zarażeniem wirusem,
- brak możliwości bezpośredniej promocji instrumentów finansowych w wyniku zakazu zgromadzeń i spotkań (w sektorze mieszkalnictwa najskuteczniejszą formą promocji są bezpośrednie spotkania z osobami decyzyjnymi w spółdzielniach mieszkaniowych i zarządcami nieruchomości należących do wspólnot oraz udział w branżowych konferencjach, które został odwołane lub przesunięte na termin późniejszy).

Wolny postęp we wdrażaniu instrumentu finansowego jak i zgoda Alior Bank S.A na powierzenie jedynie 20 mln zł, , który skutecznie w ramach PI 4c wdraża IF w innych regionalnych programach operacyjnych (m.in. w woj. łódzkim, podlaskim, dolnośląskim i małopolskim), stwarza ryzyko niewydatkowania powierzonej EBI alokacji dla Działania 3.3 RPO WK-P do końca 2023 r. W związku z powyższym, a także faktem, że w kwietniu br. dotychczasowy Pośrednik Finansowy wystosował do Menedżera Funduszu Funduszy pismo, w którym przewiduje realne szanse na dystrybucję kwoty ok. 25 mln PLN w ramach podpisanej Umowy Operacyjnej, Menedżer Funduszu Funduszy zauważa ryzyko niewykorzystania do końca 2023 roku całej alokacji przewidzianej w ramach zawartej Umowy Operacyjnej. Biorąc powyższe pod uwagę rekomenduje się przesunięcie 15 mln zł z Działania 3.3 na Działanie 3.1 RPO WK-P 2014-2020 w ramach przewidywanych instrumentów finansowych.

W związku z powyższym, Menedżer Funduszu Funduszy rekomenduje przesunięcie środków do Działania 3.1 z następujących powodów:

- w ostatnim okresie odnotowano zwiększone zainteresowanie na rynku w zakresie inwestycji w odnawialne źródła energii (według informacji przekazanych przez Pośrednika Finansowego dla tego Działania, co zostało przedstawione podczas ostatniego Posiedzenia Rady, przedsiębiorcy zgłosili zapotrzebowanie na finansowanie 14-tu tego typu inwestycji o łącznej wartości ponad 32,5 mln PLN, co w połączeniu z podpisanymi do tej pory umowami pożyczkowymi o łącznej kwocie ok. 9.7 mln PLN w części RPO wskazuje na popyt znacznie przewyższający dostępne środki w ramach tego Instrumentu Finansowego, tj. ok. 25,2 mln PLN);

- Pośrednik Finansowy dla Działania 3.1 w dniu 16 października br. zwrócił się do Menedżera Funduszu Funduszy z wnioskiem o zwiększenie alokacji z RPO w wysokości 15 mln PLN;

- Pośrednik Finansowy dla Działania 3.3 wyraził zgodę na odpowiednie pomniejszenie kwoty w Umowie Operacyjnej;

- zwiększone wsparcie w zakresie odnawialnych źródeł energii przyniesie pozytywne efekty ekologiczne w regionie w postaci zmniejszonej emisji gazów cieplarnianych (dokładna wartość zmniejszonej emisji będzie znana po potwierdzeniu i zweryfikowaniu przez Pośrednika Finansowego wniosków przedsiębiorców o finansowanie).

- konieczność dalszego inwestowania w instalacje OZE związana jest ponadto z wypełnieniem zobowiązań międzynarodowych Polski w obszarze OZE (cele 2020 i 2030, jak również wynikających z porozumienia paryskiego). Powyższe zwiększa również bezpieczeństwo energetyczne kraju poprzez rozproszenie dostępu do źródeł energii oraz ich dywersyfikacji jak również zwiększy zagospodarowanie regionalnych zasobów energii odnawialnej.

Reasumując produkt oferowany w ramach Działania 3.1 cieszy się dużym zainteresowaniem przedsiębiorców, co jest wynikiem wzrostu cen energii elektrycznej dla klientów indywidualnych (firm) wytwarzanej z węgla kamiennego, transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej jak również chęci podejmowania działań na rzecz ochrony lokalnego środowiska (analiza przyczynowo skutkowa w danym zakresie została przedstawiona w sekcji dotyczącej Działania 3.2 RPO WK-P 2014-2020). W związku z tym, Kujawsko-pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., z którym podpisano Umowę Operacyjną 23.03.2019 r., zwrócił się do Menedżera Funduszu Funduszy z propozycją zwiększenia powierzonych środków w ramach „prawa opcji" od 10 do 15 mln zł na udzielonym zamówieniu. Relatywnie szybki proces wdrażania instrumentu finansowego dla Działania 3.1 RPO (wg. stanu na 15 grudnia 2020 r. zakontraktowano blisko 60% powierzonych środków z ostatecznymi odbiorcami wsparcia) pozwala podjąć decyzję o przeniesieniu środków w wysokości 15 mln zł, powierzonych w ramach Działania 3.3 "Efektywność Energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym" GETIN NOBLE BANK S.A. na Działanie 3.1 „Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych".

Wartość instrumentów finansowych wdrażanych w Osi 3 RPO WK-P 2014-2020 po przesunięciach środków UE obrazuje się w następujący sposób:

Działanie	Wartość projektu = wydatki kwalifikowalne (euro) a = b + c	Współfinansowanie EFRR (euro) b	Wkład krajowy (euro) c
Działanie 3.1	11 853 996	10 075 897	1 778 099
Działanie 3.2	31 369 329	26 663 930	4 705 399
Działanie 3.3	13 527 502	11 498 377	2 029 125
SUMA	56 750 827	48 238 204	8 512 623

Pozostałe ułatwienia we wdrażaniu instrumentów finansowych w związku z pandemią COVID-19

Poza wprowadzeniem nowego produktu finansowego – pożyczki płynnościowej, zasadne jest dokonanie zmian także w już obowiązujących produktach finansowych.

W obecnej sytuacji kluczową rolę w sprostaniu skutkom epidemii COVID-19 odgrywają instrumenty finansowe, które mogą stosunkowo szybko poprawić kondycję finansową przedsiębiorstw. Aby instrumenty finansowe odpowiadały zupełne nowym potrzebom rynku, zaistniała konieczność wprowadzenia m.in.:

- możliwości wydłużenia okresu finansowania w związku z zaistniałą a wcześniej niemożliwą do przewidzenia sytuacją epidemiologiczną w kraju, która spowodowała wyjątkowe okoliczności wymagające pilnego wprowadzenia szczególnych środków i rozwiązań na rzecz zabezpieczenia płynności MŚP oraz utrzymania miejsc pracy, w szczególności w sytuacji zastosowania:

- dodatkowej karencji w spłacie pożyczki (raty kapitałowej lub odsetkowej) z wydłużeniem okresu finansowania;

- zastosowania tzw. wakacji kredytowych w trakcie obsługi finansowania (kapitał lub odsetki) z wydłużeniem okresu finansowania;

- wydłużenie okresu budowy portfela;

- przeprofilowania dostępnych produktów dla szerszego umożliwienia finansowania kapitału obrotowego.;

- umożliwionie przeznaczenia wsparcia na ułatwienie stabilizacji funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw w nowych warunkach gospodarczych wynikających z wystąpienia COVID-19 dla pożyczek udzielonych do dnia 30 czerwca 2021 roku (finansowanie do 100% kapitału obrotowego w ramach działalności bieżącej przedsiębiorstw jako środek tymczasowy w celu zapewnienia skutecznej reakcji na kryzys w dziedzinie zdrowia publicznego);

- dopuszczenie możliwości obniżenia oprocentowania pożyczek w związku z zaistniałą, a wcześniej niemożliwą do przewidzenia sytuacją epidemiologiczną w kraju;

Dla zabezpieczenia dostępności instrumentów finansowych na rynku, dopuszczone zostały także rozwiązania ukierunkowane na złagodzenie presji, jaką epidemia COVID-19 wywołuje na działalność, wyniki finansowe i perspektywy dalszego funkcjonowania Pośredników Finansowych, przy których udziale instrumenty finansowe są dystrybuowane. Sytuacja płynnościowa Pośredników Finansowych również może zostać poważnie zachwiana, a dodatkowo popyt na kapitał inwestycyjny, jaki dotychczas oferowano, załamał się. W związku z powyższym, w celu obniżenia presji wynikającej z zobowiązań zaciągniętych przez instytucje współpracujące z Instytucją Zarządzającą, dopuścić można możliwość podniesienia limitu strat w przypadku zmiany sytuacji gospodarczej w następstwie sytuacji epidemicznej lub w przypadku zmiany odpowiednich przepisów unijnych i/lub krajowych.